

Pedagogisch Werkplan

DE KLEINE WERELD

KINDEROPVANG
& ONTWIKKELING

Je mag zijn zoals je bent
om te worden wie je bent
maar nog niet kunt zijn

en je mag het worden
op jouw manier
en in jouw tijd

Inleiding	3
1 Opvang & Ontwikkeling in de kinderopvang (0-13 jaar)	4
1.1 Pedagogische visie	4
1.2 De opvoedingsdoelen	4
1.3 Pedagogisch handelen.....	6
2 Pedagogische werkwijze op het kinderdagverblijf	9
2.1 (Stam) groepen	9
2.2 Groepsoverleg	10
2.3 Inrichting en materiaal.....	10
2.4 Dagritme en rituelen.....	11
2.5 Slapen	12
2.6 Wennen	13
2.7 Belonen & corrigeren	14
3 Pedagogische werkwijze in de buitenschoolse opvang	15
3.1 Wennen	15
3.2 (Basis)groepen	16
3.3 Dagritme en rituelen.....	17
3.4 Inrichting en materiaal.....	18
3.5 Emotionele veiligheid	19
3.6 Groepsoverleg	21
3.7 Kinderen en de digitale wereld	22
3.8 Seksualiteit op de buitenschoolse opvang	22
4 Stimuleren van de ontwikkeling op het kinderdagverblijf.....	24
4.1 Activiteiten	24
4.2 Werken met baby's.....	24
4.3 Peuterplus aanbod: activiteiten voor kinderen van 2 jaar en ouder	25
4.4 Jongens	26
4.5 Thematisch werken	27
4.6 Voorschoolse educatie.....	28
4.7 Het open deurenbeleid	28
4.8 Buiten spelen.....	29
4.9 Voorlezen	29
5 Stimuleren van de ontwikkeling in de buitenschoolse opvang	31
5.1 Het open deurenbeleid	31
5.2 Kinderparticipatie	31
5.3 Activiteiten	32

5.4	Jongens op de BSO.....	33
5.5	Tieners in de buitenschoolse opvang.....	33
5.6	Buiten spelen.....	34
5.7	Uitstapjes bij de BSO.....	34
6	Observeren en evalueren.....	36
6.1	Observaties.....	36
6.2	Signaleren en opvallend gedrag.....	36
6.3	Pientere peuters.....	36
6.4	Meldcode.....	37
7	Bijlage: Vestiging gebonden informatie.....	37
7.1	Korte beschrijving van gebouw en de omgeving.....	37
7.2	Stamgroepen en leeftijdsopbouw.....	37
7.3	Het 4 ogen- en orenprincipe.....	37
7.4	Openen en sluiten.....	37
7.5	Sociale kaart van de vestiging.....	37
7.6	Overige informatie.....	37
8	Aanvullend beleid en verwijzingen.....	38

Inleiding

Wanneer uw kind één van onze kinderdagverblijven of buitenschoolse opvanglocaties bezoekt betekent dit dat zijn of haar wereld groter wordt, uw kind krijgt te maken met een wereld erbij: die van De Kleine Wereld. Dit werkplan beschrijft voor u hoe wij die wereld vormgeven, wat wij doen en waarom wij dat doen. Ons werk moet immers inzichtelijk zijn, het gaat om kinderen die voor meerdere dagen per week aan ons zijn toevertrouwd. Ouders en verzorgers¹ moeten kunnen zien of we onze uitgangspunten in de praktijk brengen.

Onze visie op de ontwikkeling en opvoeding van kinderen en uitgangspunten voor onze dagelijkse omgang met de kinderen binnen onze kindercentra staan beschreven in ons pedagogisch *beleidsplan*. In dit beleidsplan beschrijven wij *wat* we doen *en waarom* we dat zo doen. Dit beleidsplan kunt u inzien op de vestiging en op www.dekleinewereld.nl.

In dit beleidsplan staat ook ons toekomstbeeld beschreven:

Wanneer een kind als baby aan onze zorgen wordt toevertrouwd, dan denken wij er af en toe aan hoe hij als kleuter zijn laatste feestelijke dag op ons kinderdagverblijf zal doorbrengen. En wanneer het kind naar de BSO komt, dan hebben we soms weleens het kind voor ogen dat afscheid neemt omdat het naar de middelbare school gaat. We zien hen dan als zelfbewuste en zelfstandige kinderen die, vol zelfvertrouwen, hun weg kiezen. Nieuwsgierige kinderen die hun talenten en mogelijkheden gebruiken. Kinderen die rekening houden met anderen en zorgzaam zijn. Niet alleen voor zichzelf en de mensen om hen heen, maar ook voor hun leefomgeving.

Hoe we proberen dit toekomstbeeld waar te maken, dus hoe de dag voor de kinderen er bij ons uitziet, hoe wij omgaan met de kinderen en hoe wij hen pedagogisch begeleiden en verzorgen, dat beschrijven we in dit werkplan. Dit werkplan is de *praktische* uitwerking van onze uitgangspunten en onze waarden.

Vanaf 1 januari 2014 moet elke kinderopvangvoorziening ouders via de eigen website informeren over de (pedagogische) kwaliteit, de prijzen, de openingstijden en het voedingsbeleid. Zo kunnen ouders kinderopvangcentra makkelijker vergelijken. Wij hebben op onze website www.dekleinewereld.nl nu al veel informatie beschikbaar gesteld voor ouders. U kunt hier informatie vinden over onder meer kwaliteit en veiligheid (zoals het 4 ogen -en orenprincipe), gezondheidsbeleid, baby's in de opvang, de kinderraad op de BSO, het voedingsbeleid, communicatie en onze eigen DKW Academie. Ons werk is altijd in ontwikkeling, de maatschappij ontwikkelt zich en inzichten kunnen in de loop van de jaren veranderen. Zo blijft ook ons pedagogisch werkplan in ontwikkeling. Zowel ouders als medewerkers hebben invloed op de inhoud van dit werkplan. Elk jaar bekijken we de inhoud van dit werkplan en wordt het zo nodig aangepast.

Heeft u vragen of opmerkingen dan zien we u graag op de vestiging, u bent van harte welkom!

¹ Hierna spreken we steeds over ouders wanneer we ouders/verzorgers bedoelen.

1 Opvang & Ontwikkeling in de kinderopvang (0-13 jaar)

1.1 Pedagogische visie

Kinderen zijn unieke individuen, zij zijn krachtig, talentvol en hebben een natuurlijke drang tot zelfontplooiing. Ze zijn nieuwsgierig en ontdekken de wereld rondom hen op hun eigen niveau, in hun eigen tempo en afhankelijk van hun eigen mogelijkheden en karakter. Vaak verloopt dat proces in herkenbare fasen, maar niet altijd. Kinderen zijn vanaf hun geboorte uit op contact. Ze zoeken interactie met andere kinderen, met volwassenen, met hun omgeving.

Wij begeleiden en verzorgen de kinderen vanuit onze pedagogische visie die gestoeld is op gedegen kennis en jarenlange ervaring. Dit zijn twee belangrijke uitgangspunten:

- *'Wij nemen kinderen serieus en zien hen voor vol aan.'*
- *'Kinderen zijn voor ons niet de volwassenen van morgen, maar de mensen van nu.'*

1.2 De opvoedingsdoelen

Binnen De Kleine Wereld werken wij vanuit de vier opvoedingsdoelen zoals beschreven in de Beleidsregels Kwaliteit kinderopvang, te weten: *emotionele veiligheid, persoonlijke vaardigheden, sociale vaardigheden en het eigen maken van normen en waarden*. Hieronder worden de opvoedingsdoelen beschreven en op welke manier deze tot uiting komen in ons handelen op de werkvloer.

De emotionele veiligheid

Wij waarborgen de emotionele veiligheid onder meer door kinderen in de dagopvang en buitenschoolse opvang in een vaste groep te plaatsen. Voor de kinderdagopvang noemen we deze groep de *stamgroep*. Voor de BSO wordt deze groep kinderen een *basisgroep* genoemd. Kinderen hebben maximaal drie vaste pedagogische medewerkers. We maken gebruik van foto's van de pedagogisch medewerkers, zodat de kinderen weten wie er die dag op de groep is. Indien een vaste medewerker vervangen moet worden bijvoorbeeld bij ziekte en/of vakantie maken wij gebruik van een eigen vaste invalpool.

Kinderen op het kinderdagverblijf worden voorbereid op de overgangen tijdens een dag, zodat ze weten waar ze aan toe zijn. Daarnaast hebben wij verschillende rituelen om kinderen de veiligheid te bieden die zij nodig hebben. Zoals het uitzwaaien van de ouders, voor het raam en een vast liedje zingen voor het eten. We zorgen ervoor dat de groepsruimte veilig en bekend voelt, waarbij er niet constant veranderingen zijn. Het speelgoed en materiaal zijn zichtbaar en uitnodigend. We benaderen alle kinderen positief, benoemen wat we gaan doen. Zo maken we oogcontact met de baby tijdens het verschonen en praten met hem. Het kind weet wat er gaat gebeuren en voelt zich veilig en geborgen.

Kinderen op de BSO hebben een eigen basisgroep met daarbij een of meer vaste pedagogische medewerkers. Op deze groep wordt er gegeten en gedronken en kan een kind altijd terecht bij de pedagogisch medewerker. Elke groep heeft een eigen dagindeling en rituelen, waardoor kinderen zich veilig en vertrouwd voelen op de opvang. Bij het ophalen van school is er een vaste verzamelplek, waarbij de kinderen worden opgehaald door vaste medewerkers die zichtbaar en herkenbaar zijn door het dragen van DKW hesjes/ bodywarmers/jassen. De medewerkers kijken en luisteren goed naar de kinderen en sluiten zoveel mogelijk aan op hun belevingswereld, bijvoorbeeld door het stellen van open vragen. Vertrouwen is een sleutelwoord, zowel van de pedagogisch medewerker in het kind, als andersom.

We benaderen de kinderen op een positieve manier, geven complimenten en geven het kind alle ruimte om zichzelf te zijn. Bij ongewenst gedrag spreken we de kinderen hierop aan. Meer informatie is hierover te lezen in het protocol “*Belonen en corrigeren*”.

De verschillende ruimtes op de BSO biedt het kind mogelijkheden om samen met andere kinderen activiteiten te ondernemen. Daarnaast biedt de eigen groep ook een plek waar een kind zich kan terugtrekken, om even een moment voor zichzelf te ervaren.

Persoonlijke vaardigheden

Kinderen worden persoonlijk competent door ze op verschillende manieren te stimuleren om zichzelf te ontwikkelen. We nemen kinderen serieus en stimuleren hun zelfstandigheid door ze zoveel mogelijk zelf dingen te laten doen en spelenderwijs de wereld te ontdekken. Dit vergroot hun zelfvertrouwen en ze ontwikkelen op die manier een positief zelfbeeld. Kinderen worden uitgedaagd om zichzelf nieuwe vaardigheden aan te leren en te ontwikkelen op het gebied van onder andere taal en motoriek. Pedagogisch medewerkers herkennen de momenten waarop kinderen toe zijn aan een volgende stap in hun ontwikkeling. Ze passen hun handelen aan op de behoefte van het kind. We werken hierbij kindvolgend en luisteren en kijken naar waar een kind zich mee bezig houdt en waar het behoefte aan heeft. Ieder kind ontwikkelt zich op zijn eigen tempo en manier.

We kijken zoveel mogelijk naar de behoefte van elk kind, de leeftijd en de ontwikkelingsfase, het verschil tussen jongens en meisjes, maar vooral naar het kind zelf. Ieder kind vraagt weer om een andere benadering. Af en toe moeten we op onze handen gaan zitten en kinderen de ruimte bieden om hun eigen weg te vinden, we kijken dan toe, observeren goed en grijpen alleen in wanneer het echt nodig is. Er worden op alle vestigingen activiteiten aangeboden die aansluiten bij de leeftijd, ontwikkeling en interesses van de kinderen.

De zelfstandigheid op het kinderdagverblijf wordt onder andere gestimuleerd doordat kinderen al heel jong zelf hun brood mogen smeren en kiezen wat ze op hun brood willen of zichzelf mogen aan- en uitkleden. We ondersteunen het kind hierbij en helpen indien nodig.

Op de BSO wordt de zelfstandigheid gestimuleerd doordat we kinderen veel keuzevrijheid in de activiteiten geven, ze mogen bij conflicten of andere moeilijkheden zelf met oplossingen komen en dingen bedenken. We proberen kinderen op die manier ook verantwoordelijkheidsgevoel bij te brengen voor hun gedrag. We laten ouders van kinderen vanaf 7 jaar een *zelfstandigheidsverklaring* invullen waarin staat beschreven of een kind bijvoorbeeld alleen naar huis mag gaan vanaf de BSO of dat hij/zij alleen of met een paar vrienden buiten mag spelen.

De sociale vaardigheden

De groep speelt een belangrijke rol in de ontwikkeling van de kinderen. Een positief zelfbeeld, weerbaarheid, acceptatie en respect zijn hierbij kernwaarden. Pedagogisch medewerkers begeleiden kinderen in de onderlinge interactie, geven ze hiervoor de ruimte, materiaal en de mogelijkheden in activiteitsaanbod. We leren kinderen rekening te houden met elkaar door bijvoorbeeld aan tafel naar elkaar te luisteren in plaats van door elkaar heen te praten. Daarnaast leren kinderen samen te spelen en te delen.

Wij stimuleren het aangaan van vriendschappen en laten ze zoveel mogelijk zelf conflicten oplossen. We ondersteunen de relaties van kinderen door de gevoelens van de kinderen tegenover elkaar te verwoorden. We stimuleren en benoemen dat de kinderen elkaar begroeten, praten met elkaar over gebeurtenissen en begeleiden de positieve interacties tijdens spel. De kinderen worden zich bewust van elkaar en krijgen begrip voor gevoelens en behoeften van anderen.

Normen en waarden

Wij brengen kinderen normen en waarden bij en het besef dat iedereen mag zijn wie hij is. In de

omgang met anderen op de groep en door de voorbeeldfunctie van de medewerkers leren kinderen respect te hebben voor elkaar en rekening te houden met elkaars achtergrond/cultuur. Zo wordt er rustig gepraat op de groep en praten we op ooghoogte met een kind. We vertellen wat we gaan doen en leggen uit als er een grens wordt aangegeven. We benoemen zoveel mogelijk wat we gaan doen, zoals van te voren vertellen dat een kind gaat slapen of dat zijn neus wordt afgeveegd.

Hoe ouder een kind wordt, hoe meer het te maken krijgt met de regels van de maatschappij. Op de BSO worden kinderen zich hier steeds bewuster van in de omgang met elkaar en in contact met de pedagogisch medewerkers. Pedagogisch medewerkers leren kinderen ook om respectvol om te gaan met het materiaal en de omgeving om hen heen. Daarbij is het belangrijk dat kinderen zichzelf mogen en durven te zijn. Kinderen mogen zoveel mogelijk zelf keuzes maken. Zo mogen ze zelf bepalen of ze meedoen aan een activiteit of waar ze willen spelen (buiten of binnen). Uiteraard binnen de grenzen van wat mogelijk is. In het kader van respect werken we op de BSO met de Kanjertraining, een methode om pesten tegen te gaan op de groep. Meer hierover is te lezen in het beleid "*Kinderen en emotionele veiligheid op de BSO*".

1.3 Pedagogisch handelen

Alle pedagogisch medewerkers beschikken over de zes **interactievaardigheden** in de omgang met kinderen, zoals beschreven in het Pedagogisch Kader;

- Sensitieve responsiviteit
- Respect voor de autonomie
- Structureren en grenzen stellen
- Praten en uitleggen
- Begeleiden van interacties tussen kinderen
- Ontwikkelingsstimulering

We zetten Video Interactie Begeleiding in als middel om deze interactievaardigheden te meten en zo de pedagogische kwaliteit op de groepen te verdiepen. Meer informatie hierover is te lezen in het "*VIB beleid*". Hieronder worden de interactievaardigheden kort beschreven.

Sensitieve responsiviteit

Sensitieve responsiviteit betekent dat een pedagogisch medewerker ziet en hoort wat een kind bezighoudt, waar hij behoefte aan heeft. Signalen van het kind worden gezien en daar wordt op gereageerd. Het kind voelt zich gezien, serieus genomen, begrepen en gewaardeerd. Daarbij speelt zowel de non-verbale als de verbale communicatie een belangrijke rol.

Voorbeelden:

- Tijdens het verschonen maken we contact met de baby door veel oogcontact en door steeds te benoemen wat er gebeurt, zoals "Ik doe nu je sokjes uit".
- Kinderen worden begroet en hun naam wordt daarbij genoemd bij het ophalen van school en bij binnenkomst op de BSO.

Respect voor de autonomie

Wij hebben respect voor de eigenheid van ieder kind. Wij geven de ruimte aan het kind om de wereld te ontdekken en ze mogen zijn wie ze zijn in hun eigen tempo en op hun eigen manier.

Voorbeelden

- We laten de kinderen zoveel mogelijk zelf problemen oplossen in plaats van direct in te grijpen.
- We vermijden de woorden 'nee' en 'niet' zoveel mogelijk en benaderen het kind positief.
- We stimuleren al heel jong de zelfstandigheid, zo laten we een baby al snel zijn eigen lepeltje vasthouden tijdens het eten.
- Wanneer een kind na een lange schooldag op de BSO niet met een activiteit mee wil doen, maar lekker even op de bank wil liggen, dan mag dat.

Structureren en grenzen stellen

Door structuur te bieden krijgt het kind beter zicht op de situatie en kan het er beter mee omgaan. Kinderen hebben grenzen nodig om te leren wat wel en niet mag.

Voorbeelden

- We gebruiken liedjes en rituelen op het kinderdagverblijf, zodat kinderen weten wat er komen gaat.
- Op de BSO maken kinderen samen met de medewerkers eigen groepsregels.

Praten en uitleggen

Kinderen zijn nieuwsgierig en stellen vragen over de wereld om hen heen. Pedagogisch medewerkers praten veel met de kinderen en geven informatie. Zeggen wat je doet, uitleggen waarom je dat op die manier doet en doen wat je zegt is heel belangrijk in de omgang met kinderen.

Voorbeelden

- We lezen veel voor en vertellen verhalen om samen met de kinderen te kunnen praten over belangrijke ervaringen, zoals over vrienden, dieren, ziek zijn, etc.
- We verwoorden eerst wat we gaan doen, wachten de reactie af en handelen dan pas. We vegen dus niet zomaar iemands neus af, maar kondigen dit aan.

Begeleiden van interacties tussen kinderen

Door op een positieve manier de interacties tussen kinderen te begeleiden, leren ze op een positieve manier samen te zijn en relaties op te bouwen.

Voorbeelden

- De medewerkers hebben positieve aandacht voor alle kinderen. Alle kinderen worden bij naam genoemd, als er een nieuw kind in de groep komt, wordt het voorgesteld aan de anderen.
- Op het kinderdagverblijf zingen we samen dezelfde liedjes voor het eten. Samen dingen doen geeft een goed gevoel.
- Op de BSO laten we kinderen samen activiteiten bedenken en ondernemen en maken ze deel uit van de kinderraad.
- Samen met het kind een goed idee bedenken om een conflict te beëindigen, bijvoorbeeld: "Moet je even vragen; "Mag ik straks op de step"?"

Anders dan thuis

Opvang binnen een kinderdagverblijf of BSO is anders dan thuis. Het bijzondere van kinderopvang is dat de kinderen bij ons binnen een groep samen spelen en samen leven. Hierdoor krijgen kinderen niet alleen de individuele aandacht die zo belangrijk is, maar maken we ook gebruik van de meerwaarde van de opvang in de groep. De groep heeft een belangrijke functie, want kinderen maken deel uit van een samenleving. Het kinderdagverblijf of de BSO is als het ware een samenleving in het klein waar kinderen kunnen oefenen en van elkaar kunnen leren. Het kinderdagverblijf wordt gezien als het tweede milieu naast het gezin, de BSO als derde milieu naast gezin en school.

2 Pedagogische werkwijze op het kinderdagverblijf

2.1 (Stam) groepen

Alle kinderen maken deel uit van een eigen groep (stamgroep), met vaste medewerkers. Waarbij ieder kind ook een eigen mentor heeft die ook als vast contactpersoon fungeert bijvoorbeeld bij oudergesprekken. De Kleine Wereld heeft de groepen zo samengesteld dat kinderen van verschillende leeftijden samen kunnen zijn. Zo brengen kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar, in zo geheten verticale groepen, samen met elkaar de dag door. Op deze manier kunnen kinderen, net als soms thuis, van elkaar leren of elkaar helpen. De nieuwsgierigheid van jonge kinderen wordt vaak geprikkeld door de al wat grotere kinderen en de al wat oudere kinderen worden uitgenodigd om de kleintjes te helpen. De voertaal op de groepen is Nederlands.

Hoeveel pedagogisch medewerkers er werken heeft altijd te maken met het aantal kinderen dat aanwezig is en de leeftijd van de kinderen. Ter algemene informatie:

Eén pedagogisch medewerker kan

- vier kinderen verzorgen in de leeftijd van 0 tot 1 jaar of
- vijf kinderen verzorgen in de leeftijd van 1 tot 2 of
- zes kinderen verzorgen in de leeftijd van 2 tot 3
- acht kinderen verzorgen in de leeftijd van 3 tot 4

Er wordt nooit afgeweken van de Beroepskracht – kind – ratio. In een verticale (stam) groep begeleiden 2 pedagogisch medewerkers maximaal 12 kinderen. Meer informatie over de verschillende groepen en de leeftijdsopbouw per groep per vestiging kunt u lezen in de bijlage van dit werkplan, de Vestiging gebonden informatie. Meer algemene informatie over de stamgroepen kunt u lezen in het aanvullende beleid “Opvang in Stamgroepen”.

Tweede stamgroep / open deurenbeleid

Elk kind heeft naast zijn eigen groep, ook wel stamgroep genoemd, een tweede stamgroep in het geval dat de bezetting² dat nodig maakt. Op het kinderdagverblijf zijn de groepen per cluster aan elkaar gekoppeld. Dit betekent dus dat een kind nooit in meer dan twee verschillende groepsruimtes kan worden opgevangen. De kinderen zijn met alle groepen en pedagogisch medewerkers vertrouwd door ons open deuren beleid. Naast het open deurenbeleid, organiseren we een activiteitenaanbod per leeftijdsgroep. Zo leggen de kinderen ook contacten met leeftijdsgenoten buiten de groep en gaan zij vriendschappen aan. Hun leefwereld wordt heel bewust vergroot en hun zelfvertrouwen gestimuleerd, omdat we zorgen voor voldoende activiteiten op het eigen leeftijdsniveau. De peuters bieden wij zo de prikkels en uitdaging waar zij zo aan toe zijn in de overgangperiode naar de basisschool. Zie hoofdstuk 4.6 voor een uitgebreide beschrijving van het open deurenbeleid.

Samenvoegen van groepen

Een van de pedagogische uitgangspunten van De Kleine Wereld is het bieden van emotionele veiligheid aan kinderen. Dit gebeurt onder andere doordat elk kind een eigen stamgroep heeft met vaste pedagogische medewerkers. Om verschillende redenen kan het nodig zijn om groepen samen te voegen. Denk bijvoorbeeld aan de invulling van het 4-ogen/oren principe in combinatie met bedrijfsmatige overwegingen, zoals aan het begin en/of einde van de dag wanneer er minder kinderen aanwezig zijn. We hanteren de volgende uitgangspunten bij het samenvoegen van groepen:

² Bijvoorbeeld tijdens vakanties en dagen met een (structureel) lage bezetting zoals beschreven in art 1.2.3.3 Convenant Kwaliteit Kinderopvang 2013

1. We volgen altijd de beroepskracht- kind –ratio
2. Elk kind zit in één stamgroep (de in het convenant genoemde uitzonderingen daargelaten) met maximaal drie pedagogische medewerkers
3. Elk kind maakt gebruik van maximaal twee stamgroepsruimtes
4. In het pedagogisch werkplan wordt aandacht besteed aan het samenvoegen
5. Bij samenvoeging is van elke stamgroep een vaste pedagogisch medewerker aanwezig
6. Het betreft het op een bepaalde dag (bepaalde dagen) structureel samenvoegen van groepen waarvan (ruim) van tevoren duidelijk is dat beide groepen op de betreffende dag (dagen) zo weinig kinderen hebben dat samenvoegen mogelijk is. Bijvoorbeeld op woensdagen of in de vakanties. Het is dus planmatig samenvoegen.
7. Het moet voor ouders en kinderen vooraf duidelijk zijn hoe wordt samengevoegd
8. De groepen worden bij samenvoeging nooit opgedeeld/gesplitst. Er wordt dus niet een deel van een groep samengevoegd met een (deel van een) andere groep

Overdracht en goede communicatie

Door goede communicatie, inzichtelijke roosters en uitstekende overdracht zorgen wij ervoor dat kind en ouder de voordelen van de tweede stamgroep zullen ervaren. Het besluit om het kind te plaatsen op de tweede stamgroep zal alleen mogelijk zijn wanneer dit het belang van het kind niet in de weg staat.

In bepaalde situaties is het wenselijk om vierjarigen langer op de dagopvang te houden. Bijvoorbeeld wanneer het kind tijdens de vakantie 4 jaar wordt of wanneer het kind er nog niet aan toe is om naar de basisschool te gaan.

2.2 Groepsoverleg

Een keer per 6-8 weken vindt er per groep een groepsoverleg plaats. Tijdens dit overleg wordt gesproken over allerlei groep- en kind gerelateerde onderwerpen. Het overleg vindt plaats tijdens het open deurenbeleid.

2.3 Inrichting en materiaal

Bij De Kleine Wereld besteden wij zorg aan de ruimtes waarin wij kinderen opvangen. De groepen voor het kinderdagverblijf richten wij in met rustige kleuren, hout en ander natuurlijk materiaal. Invulling en kleur komt vanuit de kinderen zelf. Verder gebruiken wij materiaal dat de kinderen prikkelt, maar genoeg ruimte laat voor creativiteit van de kinderen. Binnen de BSO hebben de kinderen, meer dan bij de kinderdagverblijven, inspraak in de aanschaf van de materialen. Hierdoor kan soms worden afgeweken van de natuurlijke tinten en houten materialen, toch zullen wij zoveel mogelijk sturen in deze richting. Meer informatie over ruimte, inrichting en materiaal vindt u in het aanvullend beleid "*Speelgoed en ontwikkelingsmateriaal*".

Werken in hoeken

Per vestiging en per groep kan de leeftijd van de kinderen en de groepsgrootte verschillen. De groepsruimte is ingericht op het aantal en de leeftijd van de kinderen. De ruimte is ingedeeld in verschillende hoeken. Dit, zodat de kinderen die in een bepaalde hoek spelen niet gestoord worden in hun spel. Grote, open ruimtes nodigen kinderen uit om te rennen of druk spel. Door een groepsruimte in hoeken te verdelen, waarbij kinderen zich vanzelf over de verschillende hoeken verspreiden, zorgen wij voor een natuurlijke rust op de groep. Per hoek kan er ook worden afgesproken of er een maximum is aan het aantal kinderen dat er speelt, zodat het in de hoek zelf niet te druk wordt of er een tekort aan speelmateriaal ontstaat.

2.4 Dagitme en rituelen

Kinderen hebben behoefte aan een zekere vorm van regelmaat en structuur. Daarom hanteren wij op de kinderdagverblijven een vast dagritme en rituelen, zodat kinderen weten wat er gaat komen. Op elke groep op het kinderdagverblijf werken we met dagritmekaarten. Dit zijn kaarten waarop met foto's en tekst aan de kinderen duidelijk wordt gemaakt hoe de dag eruitziet. Zo is er van elk moment een foto, zoals van het fruit eten, broodje eten, slapen, (buiten) spelen en afscheid nemen.

'We gaan eerst opruimen, dan gaan we drinken, en dan.....naar buiten'.

Het dagritme op ons kinderdagverblijf ziet er als volgt uit:

Voor 09.15 uur

Kinderen worden voor 09.15 gebracht naar het kinderdagverblijf. Tussen 07.30 uur en 08.00 uur brengen de ouders hun kind(eren) naar de groep waar er die dag gezamenlijk gestart wordt. Op de groep staat desgewenst koffie en thee klaar voor de ouders. De ouders kunnen de overdracht geven over hun kind en daarna rustig afscheid nemen. Vanaf 08.00 uur gaat iedereen naar zijn eigen groep.

Ochtend

Om 9.:30 uur drinken de kinderen sap of water en eten zij fruit. De kleintjes krijgen dan een fruithapje met wat sap of water. Aan tafel wordt besproken wat voor activiteiten er die dag worden gedaan. Er wordt met de kinderen gepraat, gezongen of voorgelezen. Hierna worden alle kinderen verschoond en de kinderen die zindelijk zijn gaan plassen op de wc. Kinderen worden op een spelende manier in aanraking gebracht met de zindelijkheid, door ze al mee te laten oefenen op een potje. Er worden stickers geplakt om de zindelijkheid te stimuleren. Tussen 10:00 uur en 11:30 kunnen de kinderen kiezen uit een activiteit, zoals knutselen, puzzelen, voorlezen, liedjes zingen, bouwen, etc. Vrij spelen buiten of binnen kan natuurlijk ook. De baby's gaan, afhankelijk van hun ritme, op hun tijd lekker naar bed of komen er juist uit voor een knuffel, de box, een verschooning of de fles. Ze kunnen op hun eigen tempo de wereld ontdekken.

Middag

Rond 11.30 uur gaan we aan tafel om brood te eten en melk of water te drinken. De kinderen die dat kunnen, smeren zelf hun boterham met een mes. De kinderen geven we de keuze in wat ze willen eten (beleg, fruit). Ze leren zo hun eigen behoeften en smaak kennen en leren keuzes te maken. Op deze manier stimuleren we de zelfstandigheid van de kinderen. Ze krijgen daardoor zelfvertrouwen en voelen zich betrokken. Door het eten aantrekkelijk en gevarieerd aan te bieden, stimuleren we kinderen iets te eten wat ze normaal niet zo snel zullen kiezen. We maken duidelijke afspraken en zorgen voor een juiste balans van hartig en zoet. Twee keer in de week is er een warme maaltijd op wisselende dagen. Na het eten wassen de kinderen, zoveel mogelijk al zelf en anders met wat hulp, hun handen en gezicht met een eigen washandje. We geven de kinderen hierbij de ruimte om hun zelfstandigheid te ontwikkelen. Op deze manier leren kinderen al op jonge leeftijd de persoonlijke hygiëne. Daarna worden alle kinderen verschoond of gaan ze naar het toilet, de kinderen die er aan toe zijn kleden zichzelf uit om naar bed te gaan. De jongste kinderen gaan slapen tussen ongeveer 13:00 en 15:00 uur. De oudere (3+)kinderen van verschillende groepen krijgen leeftijdsgerichte activiteiten aangeboden. Rond deze tijd zijn ook de baby's wakker en krijgen dan hun fles of stukjes boterham. Er is extra aandacht en de baby's kunnen rustig op ontdekkingstocht gaan. Ook bieden we activiteiten aan die specifiek gericht zijn op baby's, zoals snoezelen.

Rond 15:00 uur komen de kinderen uit bed en is het weer tijd voor een verschooning of het toilet. De groteren kleden zich zelf aan en de jongste kinderen worden geholpen met aankleden, maar wat ze zelf kunnen doen ze al zelf!

Om 15:30 uur is het tijd voor een beker sap, water, thee of yoghurt en krijgen de kinderen een cracker of een rijstewafel. De baby's gaan rond deze tijd weer naar bed na hun flesje. Hierna is het weer tijd voor een activiteit, binnen of buiten. Vanaf 16:00 uur komen de eerste ouders hun kinderen weer op halen en rond 17:00 uur worden de kinderen nog even gecontroleerd op een vieze luier en worden als het nodig is verschoond. Sommige baby's zullen nu nog even behoefte hebben aan een slaapje.

Einde van de dag

We zorgen op het einde van de dag voor een rustmoment. Zo gaan we samen liedjes zingen of voorlezen. Kinderen kunnen een puzzel maken of een spelletje doen aan tafel. In de groep wordt er ook bijvoorbeeld met de duplo of treinbaan gespeeld of we blijven lekker buiten spelen tot de ouders komen. Rond 17.30 uur krijgen kinderen die daar behoefte aan hebben wat rauwkost met thee, water of licht aangemaakte diksap aangeboden.

We vragen ouders om vóór 18.15 uur op de groep te zijn zodat er voldoende tijd is voor een goede overdracht. De pedagogisch medewerkers ruimen de groep op en om 18.30 uur sluiten we. Er wordt altijd duidelijk gecommuniceerd op welke groep de ouders hun kinderen aan het eind van de dag vanaf 18.00 uur kunnen ophalen.

2.5 Slapen

Ieder zijn eigen gewoonten

Ieder kind heeft zijn eigen dag- en slaapritme, en ieder kind zijn eigen slaapritueel. Een lied, een verhaal, de knuffel, het boek en vaak een muzikje uit de muziekdoos. Wij proberen zoveel mogelijk tegemoet te komen aan elk ritueel. Vaak wordt er vlak voor het slapen gaan gezamenlijk een verhaaltje voorgelezen en een slaapliedje gezongen. De ouders en de pedagogisch medewerkers houden elkaar goed op de hoogte over de voor de kinderen belangrijke rituelen en zorgen er samen voor dat de onmisbare knuffel nooit vergeten wordt!

Bed en beddengoed

De kinderen hebben bij ons een 'eigen' bedje, dat wil zeggen dat zij op hetzelfde plekje slapen. Maar er kunnen meerdere kinderen gedurende de week van het bedje gebruik maken. Door twee hoeslakens te gebruiken, een gele en een witte, iedere kant van het matras één, is het eigen hoeslaken van het kind herkenbaar, zo ligt ieder kind op zijn of haar eigen onderlaken. Ieder kind heeft, afhankelijk van zijn leeftijd, een eigen slaapzak of deken. Wekelijks gaat al het beddengoed in de was en begin van de week start ieder kind met fris beddengoed. Op een aantal locaties van De Kleine Wereld zijn ook buitenbedjes aanwezig en wordt er ook buiten geslapen. Voor meer informatie hierover zie ons protocol "*Veilig slapen*".

Veiligheid

In het kader van de veiligheid hanteren wij een 10 minuten check bij kinderen onder het jaar, dat betekent dat we elke 10 minuten even gaan kijken in de slaapkamer naar het slapende kind. In onze groepsmap registreren we dit. Als een kind zich op de buik draait leggen we de kinderen terug op hun rug. Buikligging wordt sterk afgeraden in verband met een verhoogd risico op wiegendood. De pedagogisch medewerkers leggen de kinderen dan ook standaard op de rug te slapen. Wanneer ouders of wij constateren dat het kind een voorkeur heeft voor buikligging dan leggen wij het kind alleen op de buik te slapen met toestemming van de ouders die hiertoe een verklaring hebben ondertekend.

2.6 Wennen

Kinderen en ouders die voor het eerst bij ons komen krijgen alle gelegenheid om aan ons te wennen. Voordat een kind voor het eerst naar de groep komt krijgt het van ons een welkomstkaartje toegestuurd, wij kijken uit naar zijn of haar komst! Ook ontvangen ouders van een baby voorafgaand aan de plaatsing per mail een brief waarin tips en adviezen worden beschreven om zo de overgang van thuis naar het kinderdagverblijf zo soepel mogelijk te laten verlopen, zoals het drinken uit een fles en het leren zelf in slaap te vallen. De Kleine Wereld vindt het erg belangrijk dat een baby op een verticale groep zich zo goed mogelijk kan ontwikkelen. Een baby heeft behoefte aan vertrouwde mensen om zich heen. Wij werken dan ook een vast team van pedagogische medewerkers op de groep te hebben. We gaan heel bewust met baby's om en geven ze veel persoonlijke aandacht. Daarnaast geven we de baby ook de ruimte om veel te bewegen en zelf de wereld te ontdekken. Voor meer informatie verwijzen wij u naar Hoofdstuk 4.2.

Intakegesprek

Er wordt een afspraak gemaakt met de ouders voor een intake gesprek en een wenperiode. Dit eerste gesprek met de ouders en het kind, de intake, is in feite het eerste wemoment, de eerste 'wendag', en vindt doorgaans plaats tussen 10 uur en 11 uur in de ochtend of 15.30 uur in de middag. In dit gesprek, dat plaatsvindt op de stamgroep, worden eerst de persoonlijke gegevens van het kind nagelopen. Daarnaast horen we graag de wensen van de ouders met betrekking tot de verzorging van hun kind.

In dit gesprek komen de volgende onderwerpen en vragen aan de orde:

- Gewoontes en of rituelen van het kind en de ouder thuis op het gebied van slapen (houding, knuffel, speen)?
- Hoe wordt het kind getroost?
- Hoe reageert het kind op andere kinderen?
- Welke voeding het kind krijgt en op welke tijden is het gewend om te eten?
- Heeft het kind allergieën?
- Andere bijzonderheden die voor DKW van belang zijn om te weten?

De pedagogisch medewerker vertelt vervolgens over hoe er op de groep wordt gewerkt met de kinderen, welke pedagogisch medewerkers er op de groep werkzaam zijn en wat het dagritme is. Ook wordt het "Ziekteprotocol" doorgesproken en wordt er benadrukt dat er altijd ten minste één ouder telefonisch bereikbaar moet zijn. Ouders en kind krijgen een indruk van de groep, de activiteiten en maken kennis met de pedagogisch medewerkers.

Op de tweede wendag worden de kinderen om 09.00 uur gebracht en blijven zij tot 13.00 uur. De ouders zijn welkom tot 9.30 uur bij hun kind te blijven indien zij dat wensen. Daarna nemen zij afscheid en gaat de dag beginnen op de groep. Het kind eet dan leeftijdsafhankelijk voor het eerst fruit mee op de groep. De derde wendag duurt 09.00 uur tot 14.30-15.00 uur. Het kindje blijft dan voor het eerst slapen. De vierde wendag is van 9.00 uur tot 17.00 uur en het kindje eet dan ook een cracker mee 's middags. Het kind volgt het hele dagprogramma. Dit is de eerste 'echte' dag. Als het wennen goed gaat, kan het kindje op deze dag ook al iets eerder worden gebracht.

Zo wordt elke dag, stap voor stap de kennismaking en het wennen uitgebreid en voortgezet. Meestal voelen kinderen zich al aardig thuis na vier wen 'dagen'. Dit is dan ook de algemene wenprocedure die voor de meeste kinderen passend is. Mocht er reden zijn om de wenperiode te verlengen of juist te verkorten dan passen we de procedure natuurlijk aan in overleg met de ouders, de vestigingsmanager en de afdeling planning en plaatsing van het hoofdkantoor.

Altijd geldt, maar specifiek in de wenperiode, dat we ouders graag uitnodigen ons op te bellen wanneer ze overdag willen weten hoe het met hun kind gaat.

Kort na de intake volgt ook een nadere kennismaking met de vestigingsmanager. In dit gesprek geeft de vestigingsmanager nadere informatie over de vestiging zoals openingstijden, haal- en brengtijden, ons HKZ- kwaliteitskeurmerk. Zij geeft tevens het interne klachtenreglement mee. Ook wordt uitgebreid besproken hoe de informatievoorziening naar ouders toe plaatsvindt.

Wenperiode bij overstap naar andere groep op het kinderdagverblijf

Wanneer een kind overgaat naar een andere groep hanteren wij de volgende wenperiode. Op de eerste dag wordt het kind door de ouders naar zijn stamgroep gebracht. Daarna gaat hij samen met de pedagogisch medewerker een uur op de nieuwe groep wennen. Op de tweede dag wordt het kind door de ouders eerst naar zijn stamgroep gebracht en wordt daarna door de pedagogisch medewerker naar de nieuwe groep gebracht, waar hij vervolgens van 09.00 tot 13.00 uur verblijft. Op de derde dag wordt het kind door de ouders eerst naar zijn stamgroep gebracht en wordt daarna door de pedagogisch medewerker naar de nieuwe groep gebracht, waar hij vervolgens van 09.00 tot 15.00 uur verblijft. Op de vierde dag wordt het kind door de ouders naar de nieuwe groep gebracht. Er vindt meteen een overgangsgesprek plaats aan de hand van het “*Kindbeeldformulier*”, samen met ouders en pedagogisch medewerkers van beide groepen. Op deze, in principe, laatste wendag verblijft het kind gedurende een normale opvangdag op de nieuwe groep. Tijdens het wennen wordt de beroepskracht- kind -ratio op vestigingsniveau gewaarborgd.

Wenperiode bij doorstroming vanuit het KDV naar een BSO groep

Wanneer een kind vanuit het kinderdagverblijf doorstroomt naar een BSO groep hanteren wij de volgende wenperiode: Het kind gaat eerst een keer mee met de pedagogisch medewerkers met het halen van de kinderen van school. De tweede keer gaat het kind mee met halen en blijft dan daarna die dag op de nieuwe groep. Daarna gaat het kind mee in het ritme van de BSO groep. Er vindt een overdracht gesprek plaats tussen de groepen en ouders.

2.7 Belonen & corrigeren

We benaderen kinderen positief en proberen de woorden ‘nee’ en ‘niet’ zoveel mogelijk te vermijden. We zorgen voor structuur op de groep zodat kinderen weten waar ze aan toe zijn. We belonen het kind bij gewenst gedrag en om kinderen een positief zelfbeeld te geven. We belonen door te benoemen wat het kind zo goed heeft gedaan, door het geven van complimenten, door het geven van een aai over de bol, een glimlach, een knuffel of het geven van exclusieve aandacht van de pedagogisch medewerker door bijv. samen een spelletje te spelen. Door het kind positief te benaderen voelt hij zich bevestigd en krijgt hij zelfvertrouwen waardoor hij zich goed kan ontwikkelen.

Als het echt nodig is corrigeren we het kind bij ongewenst gedrag en stellen grenzen met betrekking tot de fysieke en emotionele veiligheid. Uit deze grenzen komen afspraken en regels voort die aangeven hoe we met elkaar en de ruimte omgaan. Belangrijk hierbij is dat de regels aansluiten bij het ontwikkelingsniveau van het kind en zijn we bewust van de morele ontwikkeling in de verschillende leeftijdsfases. We spreken het kind aan op hun gedrag, niet op wat of hoe ze zijn. Meer informatie hierover kunt u lezen in het document “*Belonen en corrigeren*”.

3 Pedagogische werkwijze in de buitenschoolse opvang

Een veilig groepsklimaat waarin iedereen zich prettig voelt zorgt er voor dat een kind zich optimaal kan ontwikkelen. Daarnaast werkt een veilig groepsklimaat preventief tegen ongewenst gedrag zoals pesten. Op de BSO creëren we dit groepsklimaat door het aanbieden van basisgroepen, een vast dagritme en rituelen, een passende groepsinrichting, groepsafspraken en door met respect met elkaar om te gaan en uit te gaan van de goede bedoelingen van elkaar.

3.1 *Wennen*

Kinderen en ouders die voor het eerst bij ons komen krijgen natuurlijk gelegenheid om aan ons te wennen. Bij de BSO zijn we vaak niet meer de eerste plek waar een kind zijn/haar tijd buitenshuis spendeert. Zowel ouders als kinderen zijn over het algemeen wat sneller gewend aan nieuwe plekken. Vandaar dat de wenprocedure korter is dan in de kinderdagopvang. We hebben altijd veel aandacht voor een kind dat nieuw in de groep komt. Het is voor elk kind een spannende gebeurtenis om nieuw in een bestaande groep te komen. Onze pedagogisch medewerkers begeleiden de kinderen daarin zorgvuldig.

Intakegesprek en wennen

Voorafgaand aan de eerste dag wordt er een afspraak gemaakt met de ouders voor een intakegesprek. Dit eerste gesprek vindt doorgaans plaats rond 14:00 uur, voorafgaand aan het uit school ophalen van de kinderen. Ouders vullen het intakeformulier in en de eventuele bijzonderheden worden besproken. Verder komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Zelfstandigheid
- Vervoer van en naar de BSO
- Buitenspelen
- Interessegebieden en talenten van het kind
- Heeft het kind allergieën of bijzondere eetgewoontes
- Andere bijzonderheden die voor De Kleine Wereld van belang zijn om te weten

De pedagogisch medewerker vertelt vervolgens over hoe er op de groep wordt gewerkt met de kinderen, welke pedagogisch medewerkers er op de groep werkzaam zijn en wat het dagritme is. Ook wordt het "*Ziekteprotocol*" doorgesproken en wordt er benadrukt dat er altijd ten minste één ouder telefonisch bereikbaar moet zijn. Ouders en kind krijgen een indruk van de groep, de activiteiten en maken kennis met de pedagogisch medewerkers.

Na het intakegesprek gaat de ouder mee om het kind uit school op te halen. Voor de ouder is het prettig om te zien wat de gang van zaken is, en voor het kind voelt het veilig om de eerste keer door de ouder naar de BSO begeleid te worden. Vervolgens doet het kind mee met het normale ritme van de middag, en gaat de ouder een uurtje de deur uit. Als alles goed is gegaan, kan het kind de volgende dag waarop het geplaatst is gewoon worden opgehaald door De Kleine Wereld. Wij vragen de ouders om het kind wat eerder op te halen of er in ieder geval te zorgen dat zij in de mogelijkheid zijn om te komen ophalen, mocht het kind daar behoefte aan hebben gedurende de eerste dag alleen.

Meestal voelen kinderen zich al aardig thuis na een of twee wendagen. Dit is dan ook de algemene wenprocedure die voor de meeste kinderen passend is. Mocht er reden zijn om de wenperiode te verlengen of juist te verkorten dan passen we de procedure aan in overleg met de ouders. Altijd geldt, maar specifiek in de eerste dagen op de buitenschoolse opvang, dat we ouders graag uitnodigen ons op te bellen wanneer ze willen weten hoe het met hun kind gaat. Kort na de intake volgt ook een nadere kennismaking met de vestigingsmanager. In dit gesprek geeft de vestigingsmanager nadere informatie over de vestiging zoals openingstijden, haal- en brengtijden, ons HKZ- kwaliteitskeurmerk, en geeft tevens het interne klachtenreglement mee. Ook wordt uitgebreid besproken hoe de informatievoorziening naar ouders toe plaatsvindt.

Wenperiode bij doorstroming vanuit het KDV naar een BSO groep

Wanneer een kind vanuit het kinderdagverblijf doorstroomt naar een BSO groep hanteren wij de volgende wenprocedure: het kind gaat eerst een keer mee met de pedagogisch medewerkers met het ophalen van de kinderen uit school. De tweede keer gaat het kind mee met ophalen en blijft die middag op de nieuwe groep. Daarna gaat het kind mee in het ritme van de BSO groep met altijd veel aandacht voor het nieuwe kind. Er vindt natuurlijk een overdracht gesprek plaats tussen de groepen en ouders.

3.2 (Basis)groepen

Alle kinderen in de buitenschoolse opvang maken deel uit van een eigen basisgroep, met vaste pedagogisch medewerkers per dag. Het aantal kinderen en daarbij aanwezige medewerkers kan per vestiging verschillen. Bij De Kleine Wereld werken wij volgens de wettelijk gestelde Beroepskracht-Kindratio van 1 beroepskracht op 10 kinderen. Meer informatie over de verschillende groepen en de leeftijdsopbouw per groep per vestiging kunt u lezen in de vestigingsspecifieke bijlage van dit werkplan. Als de leeftijd in een groep sterk uiteenloopt wordt daar in deze bijlage apart aandacht aan besteed.

De kinderen beginnen hun dag nadat ze uit school gehaald worden op hun eigen basisgroep. Nadat er wat gegeten en gedronken is, hanteren wij vervolgens het open deurenbeleid. De kinderen kunnen zich vrij bewegen over de verschillende ruimtes van een locatie, en breiden daardoor hun fysieke en sociale wereld uit.

Samenvoegen van groepen

Een van de pedagogische uitgangspunten van De Kleine Wereld is het bieden van emotionele veiligheid aan kinderen. Dit gebeurt onder andere doordat elk kind een eigen basisgroep heeft met vaste pedagogische medewerkers. Om verschillende redenen kan het nodig zijn om groepen samen te voegen. We hanteren de volgende uitgangspunten bij het samenvoegen van groepen:

1. We volgen altijd de beroepskracht- kind –ratio.
2. Elk kind heeft één vaste basisgroep (de in het convenant genoemde uitzonderingen daargelaten) met maximaal drie verschillende pedagogische medewerkers.
3. In het pedagogisch werkplan wordt aandacht besteed aan het samenvoegen.
4. Bij samenvoeging is bij voorkeur van elke basisgroep een vaste pedagogisch medewerker aanwezig.
5. Het betreft het op een bepaalde dag/dagen structureel samenvoegen van groepen waarvan (ruim) van tevoren duidelijk is dat beide groepen op de betreffende dag zo weinig kinderen hebben dat samenvoegen mogelijk is. Bijvoorbeeld op woensdagen of in de vakanties. De oudercommissie is van tevoren (schriftelijk) geïnformeerd en eventueel om advies gevraagd.
6. Het moet voor ouders en kinderen vooraf duidelijk zijn hoe wordt samengevoegd

7. Bij het samenvoegen van groepen van verschillende leeftijden wordt in het pedagogisch werkplan beschreven hoe er met wordt omgegaan.

Wij voegen bij de BSO dus alleen groepen samen als er *structureel* minder kinderen aanwezig zijn in een bepaalde periode. Bijvoorbeeld op woensdagmiddag, tijdens vakanties of op andere dagen als er langere tijd minder kinderen aanwezig zijn. Ouders en kinderen zijn altijd van tevoren op de hoogte van het samenvoegen van de groepen.

3.3 *Dagritme en rituelen*

We hanteren op onze vestigingen een vast dagritme en vaste rituelen. We merken dat kinderen het over het algemeen heel plezierig vinden dat ze weten wat er gaat komen. Dit geeft rust en structuur op een groep, de basis voor kinderen om zich te kunnen ontwikkelen. Natuurlijk is er ook de ruimte om van het vaste ritme af te wijken als de situatie daarnaar vraagt: in de vrije tijd die er bij De Kleine Wereld wordt gespendeerd moet ruimte zijn voor spontaniteit.

Uit school halen

We halen de kinderen dagelijks op uit school. We zorgen ervoor dat we altijd een paar minuten voordat de bel gaat aanwezig zijn bij de school. De manier van vervoer verschilt per locatie. De kinderen worden lopend opgehaald of met de (bak-)fiets, busje of Stint (grote, elektronische bakfiets). Indien wij vervoersmiddelen gebruiken dan zijn medewerkers altijd van tevoren getraind in het gebruik. Ouders en kinderen worden tijdens het intakegesprek op de hoogte gesteld van de wijze van vervoer.

We kiezen in of bij de school een vast, duidelijk zichtbaar verzamelpunt waar de kinderen naartoe kunnen komen vanuit de klas. De kinderen van groep 1 t/m 3 halen wij in overleg met de school het liefst uit de klas op. En anders spreken wij af dat de leerkracht de kinderen naar het verzamelpunt komt brengen. Als de kinderen zich hebben gemeld ontvangen zij een groen hesje dat zij dragen bij het verplaatsen naar de locatie. De oudste kinderen hoeven geen hesje aan, maar krijgen een groen polsbandje met daarop het telefoonnummer van De Kleine Wereld. Wij maken indien gewenst afspraken met ouders over het zelfstandig van school naar de BSO gaan.

Dagritme normale middag

Als we met de kinderen aankomen bij de BSO, verzamelen de kinderen zich op hun eigen basisgroep. Daar eten en drinken we wat met de kinderen aan tafel. De kinderen kunnen vertellen wat ze bezig houdt, hoe hun schooldag is verlopen. Daarna begint het open deurenbeleid en kunnen de kinderen kiezen naar welke ruimte zij zich begeven, en bieden wij leeftijd of interesse gerichte activiteiten aan. Wij stimuleren de kinderen om buiten te spelen, en er is ruimte voor creatieve activiteiten of bewegingsspel. Wij bieden met regelmaat specifieke workshops aan, waarbij de kinderen een aantal achtereenvolgende weken hun talenten en vaardigheden kunnen ontwikkelen. Het aanbod verschilt per locatie. Zie ook Hoofdstuk 5 Stimuleren van de ontwikkeling in de buitenschoolse opvang.

Woensdagmiddag

De meeste scholen waar wij kinderen halen hebben nog geen continurooster. Op woensdagmiddag zijn ze meestal eerder uit (rond 12:00 uur) dan op de andere dagen, en bieden wij dus een langere opvangmiddag. Op deze dagen eten de kinderen warm of een uitgebreide broodmaaltijd. Zie voor onze visie op gezonde voeding voor kinderen en de invulling van een dagmenu het "*Voedingsbeleid*".

Op een lange middag hebben we wat meer tijd om gerichte activiteiten met de kinderen te doen. Wij gaan soms de deur uit voor een activiteit, naar een park in de buurt of naar een leuke voorstelling. Of we bieden op locatie een uitgebreider activiteitenpakket. Wij zorgen bij een uitstapje altijd dat we

uiterlijk 17:00 uur weer terug zijn, zodat ouders hun kind(eren) gewoon op de vestiging kunnen komen ophalen.

Schoolvakanties en studiedagen

Op vakantiedagen is de BSO van De Kleine Wereld de hele dag geopend, van 7:30 tot 18:30 uur (de vestigingen Edelsteen tot 19:00 uur). Wij vragen ouders net als bij onze kinderdagverblijven om hun kind(eren) voor 9:30 uur te brengen. Dan kunnen wij als alle kinderen er zijn gezamenlijk de dag opstarten. Aan tafel wordt wat gegeten en gedronken, en de dag wordt voorbereid. Eventueel worden de regels voor uitstapjes met de kinderen besproken en waar we die dag naartoe gaan.

Na het tafelmoment mogen de kinderen vrij spelen of wordt er een activiteit aangeboden. Het vakantieprogramma wordt, met input van de kinderraad, van tevoren voorbereid en aan de ouders en kinderen gecommuniceerd. Op hele opvangdagen hebben wij de mogelijkheid om met de kinderen op uitstapje te gaan of op locatie een bijzondere activiteit aan te bieden. Tijdens vakantiedagen zijn er over het algemeen veel minder kinderen aanwezig, waardoor de kinderen die er zijn een groter gedeelte van de vestiging "voor zichzelf" hebben. Met de jongste kinderen gaan we eens kijken op de oudste groep, en de oudste kinderen kunnen op eigen gelegenheid het speelplein verkennen bijvoorbeeld. Daarin ligt dus een meerwaarde om met de kinderen op de vestiging te blijven, en niet iedere dag op uitstapje te gaan. Elke vakantie wordt er een DKW brede BSO activiteit aangeboden waaraan alle vestigingen kunnen deelnemen. Deze activiteit wordt elke vakantie door een andere BSO gefaciliteerd.

Bij het aanbieden van activiteiten zorgen wij ervoor dat wij verschillende ontwikkelgebieden van de kinderen stimuleren en aansluiten bij hun interessegebieden en talenten. Ook tijdens vakanties werken wij meestal met thema's, waarbij de we verschillende aangeboden activiteiten op een leerzame maar speelse manier op elkaar aan laten sluiten. Zie ook hoofdstuk 5.4 over Thematisch werken.

Einde van de dag

We zorgen op het einde van de dag voor een rustmoment. De kinderen helpen mee om de groepsruimte of het atelier op te ruimen, en we doen samen een spelletje of lezen nog wat in de chillhoek. Of we blijven lekker buiten spelen tot de ouders komen. Rond 17.30 uur krijgen kinderen die daar behoefte aan hebben wat rauwkost met thee, water of diksap aangeboden. We vragen ouders om vóór 18.15 uur op de groep te zijn zodat er voldoende tijd is voor een goede overdracht. De pedagogisch medewerkers ruimen de groep op en om 18.30 uur sluiten we af. Op iedere groep is duidelijk waar het kind op dat moment aan het spelen is, en waar ouders hun kinderen aan het eind van de dag vanaf 18.00 uur weer kunnen ophalen.

3.4 Inrichting en materiaal

Bij De Kleine Wereld wordt zorg besteed aan de inrichting van de (groeps)ruimtes waar de kinderen zich in begeven. De kinderen worden opgevangen in basisgroepen. Iedere basisgroep heeft een eigen groepsruimte, die passend ingericht is. De reguliere groepen hebben een huiselijke sfeer. Er is een tafel aanwezig waar de kinderen aan kunnen eten en drinken, een spelletje kunnen doen of andere (creatieve) activiteiten. Ook is er een bank of loungehoek aanwezig waar de kinderen zich terug kunnen trekken met een boek. Verder zijn er verschillende thema/activiteitenhoeken ingericht die per groepsruimte kunnen verschillen. De interesse gerichte groepen een inrichting passend bij de interesse. Interesse gerichte groepen binnen DKW zijn Natuur, sport en atelier.

Werken in hoeken

Per vestiging en per groep kan de leeftijd van de kinderen en de groeps grootte verschillen. De ruimte is ingedeeld in verschillende hoeken. Dit, zodat de kinderen die in een bepaalde hoek spelen niet gestoord worden in hun spel. Grote, open ruimtes nodigen kinderen uit om te rennen of druk spel.

Door een groepsruimte in hoeken te verdelen, waarbij kinderen zich vanzelf over de verschillende hoeken verspreiden, zorgen wij voor een natuurlijke rust op de groep. Per hoek kan er ook worden afgesproken of er een maximum is aan het aantal kinderen dat er speelt, zodat het in de hoek zelf niet te druk wordt of er een tekort aan speelmateriaal ontstaat.

De activiteitenhoeken worden aangepast aan de leeftijd van de kinderen. Zo kan een bouwhoek in een groep voor kinderen van 4-6 jaar ander materiaal bevatten dan een bouwhoek op een 7+ groep. Ook kan er op de verschillende groepen voor geheel andere themahoeken worden gekozen, zodat de kinderen een breder aanbod aan activiteitenhoeken hebben tijdens het open deurenbeleid.

Voor het inrichten van hoeken wordt gebruik gemaakt van een materiaallijst waardoor er altijd een basis aan spel materiaal aanwezig is. Per vestiging (of per groep) kan deze nog worden aangevuld naar behoefte van de kinderen, bijvoorbeeld in samenspraak met de Kinderraad.

Materiaal

Wij maken gebruik van (zo goed als) nieuw, waar nodig getest en gecertificeerd, meubilair en materiaal. Minstens vier keer per jaar lopen wij het materiaal na op defecten. Defect materiaal wordt hersteld of weggegooid. Verder zorgen wij voor veiligheid door duidelijke huisregels op te stellen met zowel de medewerkers als de kinderen over gebruik van materiaal en de ruimtes in het pand. Deze worden minimaal jaarlijks getoetst door een risico inventarisatie te maken. Zie ook de protocollen "*(Buiten)spelen bij De Kleine Wereld*" en "*Veiligheid in het pand*".

De Kleine Wereld zorgt voor uitdaging door speel materiaal af te stemmen op de behoefte van de kinderen. Wij hebben een voorkeur voor (natuurlijk) materiaal dat de fantasie en creativiteit van het kind stimuleert. Het is voor ons een uitdaging om de kinderen te prikkelen om activiteiten te doen die zij thuis niet kunnen doen/niet voor de hand liggen. Kinderen van de BSO komen op de basisschool en bij vriendjes echter tevens in aanraking met (spel)computers, plastic speelgoed, trends en commerciële figuren. Die maken deel uit van hun belevingswereld, en zij nemen de vraag naar dergelijke spullen mee naar De Kleine Wereld. Wij sluiten daar (met mate) op aan. Barbies, Disneyfiguren en ander commercieel speelgoed zijn dus niet 'verboden', hoewel wij deze niet actief zullen aanbieden. Het materiaal is opgeborgen op een voor kinderen toegankelijke plek zodat zij er zelf mee aan de slag kunnen.

3.5 Emotionele veiligheid

Er wordt een veilig groepsklimaat gecreëerd door met respect met elkaar om te gaan en uit te gaan van de goede bedoelingen van elkaar. Groepsafspraken vormen de basis. De Kanjer methode vormt de leidraad.

Groepsafspraken

Om op een respectvolle manier met elkaar om te kunnen gaan hebben de kinderen kennis nodig van wat de pm-er van hen verwacht. Op elke BSO groep zijn er 5 basisafspraken over de omgang met elkaar. Deze afspraken vormen het fundament van de kanjer methode. Zie 3.5.

Op elke BSO groep zijn de 5 basis afspraken:

1. We vertrouwen elkaar
2. We helpen elkaar
3. Je speelt niet de baas
4. Je lacht niemand uit
5. Je doet en bent niet zielig

Het boek *99 Kanjerspelletjes* bevat oefeningen die inhoud geven aan deze afspraken. Daarnaast maakt elke groep zijn eigen positief gestelde groepsafspraken. De groepsafspraken worden in samenspraak met de kinderen opgesteld. Het betrekken van kinderen bij het maken van

groepsafspraken draagt bij aan een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het welzijn van de groepsgenoten en de veiligheid van de kinderen. Logischerwijs sluiten afspraken hierdoor aan op het ontwikkelingsniveau van de groep. Een aantal kinderen uit de groep maakt een poster van de afspraken en deze wordt op een zichtbare plek op de groep gehangen zodat kinderen ze kunnen zien en lezen. De groepsafspraken zijn een wezenlijk onderdeel van het goed functioneren van de groep, in het dagelijks handelen wordt hier dan ook naar verwezen. Kinderen worden gestimuleerd om elkaar aan te spreken op gemaakte afspraken. De pm-er is uiteindelijk eindverantwoordelijk voor het stellen van grenzen en deze bewaken, deze verantwoordelijkheid wordt niet bij de kinderen gelegd.

De Kanjer methode

De Kanjermethode gaat er vanuit dat iedereen het verlangen heeft goed te doen en met de juiste intentie handelt. De kanjer gedraagt zich zoals hij is, zoals werkelijk bij hem past. De kanjer denkt goed over zichzelf en durft op een respectvolle manier zijn mening te geven.

Meestal lukt dat en soms gaat het mis. Wanneer het een keer mis gaat is het belangrijk dat pm-ers zichzelf of het kind kunnen sturen om zich weer als Kanjers te gedragen.

Hiervoor gebruiken we op de BSO de Kanjerposter.

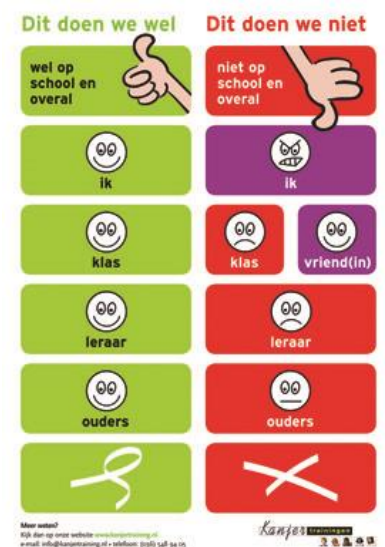
De Kanjerposter

Wanneer een kind zichzelf durft te zijn, functioneert het kind aan de groene kant van de poster. Het kind, de klas, de leerkracht en de ouders zijn blij. Iedereen vaart wel bij een kind dat zichzelf is.

De rode kant van de poster illustreert het minder leuke gedrag. Wanneer een kind aan de rode kant zit, lacht zijn vriend misschien om de streken die hij uithaalt (paars). Dit komt doordat de vriend zich gedraagt als meeloper. Tegelijkertijd wordt de rest van de klas, de leraar en de ouders verdrietig van zijn gedrag en het gedrag van de meeloper.

Het gebruik van de poster

Het is niet realistisch om te denken dat ieder kind zich altijd zichzelf is en er nooit iets verkeerd gaat. Bij iedereen gaat het wel eens mis, de kracht ligt in de oplossing. Hoe gaan de pm-ers én de groepsgenoten om met dit gedrag? Wij laten kinderen onderlinge conflicten bij voorkeur zelf oplossen, onder toezicht oog van de pm-er. Afhankelijk van het ontwikkelingsniveau past de pm-er zijn rol hierin aan.

Wanneer het mis gaat of mis dreigt te gaan maakt de pm-er of groepsgenoot het kind inzichtelijk wat zijn gedrag veroorzaakt. Zij wijst naar de rode kant van de poster en legt uit wat zijn gedrag veroorzaakt daarbij sluit zij af met de vraag 'is dit jouw bedoeling?'. Het kind reageert hier naar alle waarschijnlijkheid ontkennend op. De vervolg vraag is dan, 'hoe kunnen we het herstellen en zorgen dat je weer aan de groene kant komt?'

Reageert een kind met 'ja' op de vraag of dit zijn bedoeling is dan is het aan de pm-er om een grens te stellen aan het gedrag van het kind.

Door het volgen van deze werkwijze wordt een kind aangesproken op zijn gedrag niet op wie hij is, een kind wordt dus met respect benaderd. Daarbij biedt aanspreken op gedrag een mogelijkheid tot verandering, aanspreken op wie je bent biedt geen perspectief.

Stappenplan conflictbeheersing (Kanjermethode blz 97/98)

Dit is het stappenplan wat je volgt bij het oplossen van een conflict tussen de pm-er en het kind.

Stap 1

Vertel wat je ziet gebeuren (of hoort).

Stap 2

Vertel wat het met je doet (vanuit gevoel) en wat dat voor je betekent.

Stap 3

Dien een verzoek in. Zou je ermee willen stoppen?

Bij Ja – Fijn joh, bedankt. (probleem is opgelost)

Bij Nee ...

Stap 4

Wat is jouw bedoeling hiermee? Is het jouw bedoeling om mij boos te maken? Is het jouw bedoeling om ...

Bij Nee ->Stop er dan mee (probleem is opgelost).

Bij Ja, ...

Stap 5

Groepsleden erbij betrekken. Wat vinden jullie er van dat....? (De groepsleden zullen het vervelend vinden.)

Stap 6

Is het jouw bedoeling dat we jouw vervelend vinden?

Bij Nee, Nou stop er dan mee (probleem is opgelost)

Bij Ja... **Stap 7 en informeer je vestigingsmanager**

Stap 7

Is er iets speciaals aan de hand dat je zo doet?

Bij Ja, een persoonlijk gesprek. (grote kans dat het probleem is afgelopen) **Pm-er doet altijd verslag van dit gesprek aan VM**

Bij Nee ... **samen met de VM onderneem je stap 8**

Stap 8

De pm-er eist dat het kind stopt. Doet het kind dat niet, geef het kind bedenktijd. Helpt dat niet dan betrek je ouders bij de ontstane situatie.

Ouders de vraag stellen: Wat vindt u van het gedrag van uw kind? Hoe gaan we er voor zorgen dat dit stopt? In het gesprek moet een onderscheid gemaakt worden tussen onmacht en onwil.

Ouders die vinden “dat hun kind nu eenmaal zo is”, geef je een maand de tijd om het gedrag te veranderen. Is het gedrag niet veranderd? Dan volgt verwijdering. Check bij de ouder,

“Bent u echt van mening dat uw kind niet hoeft te veranderen?”

“Inderdaad hij is nu eenmaal zo.”

“U staat toe dat uw kind de bedoeling heeft andere kinderen de stuipen op het lijf je jagen?”

“Ja, want hij is nu eenmaal zo”

“Nou dan zijn we uitgesproken. Als uw kind ‘nu eenmaal zo is’ dan hoort hij niet thuis bij ons op de BSO. U krijgt een maand bedenktijd. Is het gedrag niet veranderd, dan is uw kind niet meer welkom. Want zo zijn wij hier nu eenmaal.”

Als het bieden van een veilig groepsklimaat niet lukt

Ondanks de inzet van de groepsafspraken en de kanjerposter kan het voorkomen dat een groep niet lekker loopt. Extra informatie over verschillend type gedrag kan wellicht tot inzichten leiden.

Hiervoor verwijzen wij naar het *Kanjerboek*. Dit boek is op elke locatie aanwezig net als het boek *99 kanjerspulletjes*. Met de oefeningen uit dit boek wordt inhoud gegeven aan de Kanjerafspraken. Dit kan bijdrage aan het optimaliseren van het groepsklimaat. Ook kan het protocol ‘kinderen en emotionele veiligheid op de BSO’ handvatten bieden. Het is van belang dat een VM op de hoogte is van het groepsklimaat. Naast dat de VM een zelf een signalerende functie heeft is het de verantwoordelijkheid van de pm-er om dit tijdig aan te kaarten in het groepsoverleg.

3.6 Groepsoverleg

Een keer per 6-8 weken vindt er per groep een groepsoverleg plaats. Tijdens dit overleg wordt gesproken over allerlei groep- en kind gerelateerde onderwerpen. Het overleg vindt plaats buiten de BSO-tijden om, als er geen kinderen aanwezig zijn op de groepen.

3.7 Kinderen en de digitale wereld

Kinderen komen van jongs af aan in aanraking met verschillende media en de digitale wereld. Televisie, internet, mobiele telefoons en tablets maken deel uit van hun wereld. Bij De Kleine Wereld hebben wij in principe als doelstelling om kinderen zo min mogelijk achter een beeldscherm te laten zitten en zoveel als mogelijk in aanraking te brengen met creatieve en sportieve alternatieven.

Indien wij kinderen toch van digitale apparaten gebruik laten maken, proberen wij deze in te zetten ter stimulering van hun ontwikkeling. Computers mogen bijvoorbeeld gebruikt worden om kennis of vaardigheden te vergroten (bijvoorbeeld het opzoeken hoe je iets maakt, het afspelen van muziek, informatie inwinnen voor activiteiten). Computerspellen kunnen een educatieve waarde hebben, en op de Wii zijn bijvoorbeeld behendigheids- en bewegingsspellen te doen.

Wij kijken geen televisie met de kinderen. Bij regenachtige dagen of vakantiedagen kan de pedagogisch medewerker hier een uitzondering op maken: er mag dan een educatief programma of een film bekeken worden. Er wordt maximaal 1 film per dag gekeken.

Er wordt altijd met kinderen een tijd afgesproken hoe lang een apparaat gebruikt mag worden, en hoeveel kinderen er tegelijk gebruik van mogen maken. In het protocol "*Kinderen en de digitale wereld*" staan verdere regels opgesteld.

3.8 Seksualiteit op de buitenschoolse opvang

Seksualiteit ontwikkelt zich vanaf de geboorte en is een wezenlijk onderdeel van het mens-zijn. Een jong kind kan al seksuele gevoelens hebben, seksuele spelletjes (willen) doen en is vaak nieuwsgierig zijn naar het eigen lichaam en dat van de andere sekse. Seksualiteit bij een kind mag niet vergeleken worden met volwassen seksualiteit. Kinderseksualiteit bevat andere aspecten, heeft een andere functie en andere uitingsvormen. De leeftijd van een kind speelt hierin een belangrijke rol.

Een kind in de basisschoolleeftijd is erg nieuwsgierig en toont veel belangstelling voor relaties en seksualiteit. De meest uiteenlopende sterke verhalen kunnen de ronde doen. Een kind kan zich buitengewoon onzeker voelen als hij een detail niet (helemaal) begrepen heeft. De seksuele ontwikkeling verschilt natuurlijk per leeftijdscategorie. Globaal zijn de volgende stadia te onderscheiden:

Kinderen van 4-6 jaar zijn geïnteresseerd in het verschil tussen jongens en meisjes en in hun eigen lichaam en dat van de andere sekse. Bij een normale ontwikkeling gaan kleuters heel vanzelfsprekend om met hun eigen lijf en dat van anderen, zich daarbij niet bewust wat wij als volwassenen (maar ook de oudere kinderen bij de BSO) als normaal en abnormaal beschouwen. Doktertje spelen en gesprekken over waar baby's vandaan komen horen ook bij deze fase.

Kinderen tussen de 6 en 10 jaar lijken niet zozeer geïnteresseerd in seksualiteit en lichamelijkeheid, maar zijn eerder bezig met het verkennen van grenzen: hoe ver kan ik gaan bij het praten over seks en seksualiteit. Zij maken grapjes, maar kunnen onderling ook pesterig uit de hoek komen en pochen met wat zij al meer weten dan een ander kind. Of schelden met seksueel getinte woorden, waarvan zij niet altijd volledige betekenis kennen. Verliefdheid is een interessant onderwerp, hoewel (groepen) jongens en meisjes veelal apart (willen) spelen op deze leeftijd.

Kinderen van 10-12 jaar beginnen geïnteresseerd te raken in de volwassen vorm van seksualiteit, maar het ene kind wat sneller dan het andere. Hun lichaam begint te veranderen, en op deze leeftijd kunnen echte verliefdheden gaan spelen. Kinderen kunnen van huis uit verschillende normen en

waarden mee hebben gekregen over het onderwerp, wat mede bepaalt hoe zij op de BSO met het onderwerp omgaan. Jongens en meisjes spelen vaak nog gescheiden, gestuurd door hun interessegebieden, maar ook omdat samen spelen voor de buitenwereld ineens betekent dat je “verkering hebt”.

Bij De Kleine Wereld zijn medewerkers alert op uitingen van seksualiteit bij de kinderen. De medewerkers hebben een open houding, geven kinderen de ruimte om hun vragen te stellen en proberen deze zo eerlijk en open mogelijk te beantwoorden. Daarbij rekening houdend met de leeftijd en het niveau van het kind/de kinderen. Als kinderen de ruimte krijgen voor een persoonlijke seksuele ontwikkeling, ervaren ze seksualiteit als iets positiefs. Dit is van belang voor hun latere beleving van seksualiteit. Het onderwerp wordt dus niet geschuwd, en op kinderen die er vragen over hebben wordt niet negatief gereageerd.

Wanneer wij signaleren dat zich bij de BSO iets afspeelt op het gebied van seksualiteit hanteren wij het “*Protocol Seksuele ontwikkeling*” of indien nodig de “*Meldcode Kindermishandeling*”.

4 Stimuleren van de ontwikkeling op het kinderdagverblijf

4.1 *Activiteiten*

Om de kinderen op de juiste momenten (dus op de momenten dat zij daaraan toe zijn) te begeleiden en te stimuleren in hun ontwikkeling kijken we goed waar zij aan toe zijn. We ontwikkelen en organiseren activiteiten om kinderen kennis te laten maken met nieuwe dingen of om hen te laten oefenen in nieuwe vaardigheden. Kinderen zijn erop uit zich te ontwikkelen en willen dingen 'onder de knie' krijgen.

Zomaar een greep wanneer we het over activiteiten hebben: Voorlezen, zingen, woordspelletjes, dansen, knutselen, schilderen, tekenen, toneel, muziek, maar ook mee helpen met tafeldekken, in de keuken helpen, je eigen jas aandoen of je vriendinnetje daarmee helpen, buiten in de zandbak een kasteel bouwen of een tent maken van het klimrek en een paar doeken. Zo wordt de balans gezocht tussen zelfstandigheid enerzijds en leren rekening houden met elkaar anderzijds. Tevens komt het stimuleren van het samenspel en het aangaan van vriendschappen in de activiteiten naar voren. Kinderen worden uitgedaagd om te spelen en ontdekken. Veel van deze activiteiten organiseren de pedagogisch medewerkers, zoals een yoga les, sommige komen van 'buiten', zoals dansles of muziekles door een muzikant.

De wereld is natuurlijk groter dan De Kleine Wereld en daarom gaan we regelmatig met de kinderen naar buiten. Wandelen met de bolderkar waarbij we uitgebreid ingaan op de opmerkzaamheid van de kinderen en hen hierdoor stimuleren. We gaan bijvoorbeeld naar het park om te picknicken, maar ook naar de dierentuin of een binnenspeeltuin.

4.2 *Werken met baby's*

Bij De Kleine Wereld gaan we heel bewust met baby's om op de groep. Een baby heeft behoefte aan vertrouwde mensen om zich heen. Wij werken daarom met een vast team van pedagogische medewerkers. We praten veel met de baby, maken oogcontact en vertellen wat we gaan doen en we benoemen wat hij ziet. Bijvoorbeeld; 'We gaan nu naar bed, lekker slapen, kom maar, dan til ik je op.' Of: 'Kijk eens wat een mooi boekje.' Bij het verschoneren praten we ook steeds met de baby; 'Ik doe nu je sokjes uit.' Doordat we steeds vertellen wat we gaan doen krijgen baby's op hun niveau controle over hun situatie. Ook ontstaat er communicatie en interactie tussen de pedagogisch medewerker en de baby. Baby's krijgen bij ons op de groep de ruimte om veel te bewegen en zelf de wereld te ontdekken. We volgen het tempo van de baby en kijken gericht naar wat ze aan het doen zijn en wat ze nodig hebben om zich verder te ontwikkelen.

Een eigen plekje

Een baby heeft bewegingsvrijheid nodig voor zijn ontwikkeling. Baby's hebben daarom een eigen plekje op de groep nodig. Een plek waar ze rustig kunnen liggen of spelen en er niet zomaar over heen gestapt wordt. Wij zorgen op de groep voor zo min mogelijk prikkels, baby's worden hier onrustig van. Zo zorgen we voor een plekje op de vloer met wisselend speelgoedmateriaal (zoals huishoudelijk materiaal als een vergiet, bakjes en bekertjes) en weinig felle kleuren rondom de baby. Een plek waar de baby's wel gezien worden en zij de pedagogisch medewerkers kunnen zien. Op enkele vestigingen is er op de groep een baby grondbox, waar de allerkleinsten zich vrij kunnen bewegen. Als de baby in de hoge box ligt, laten we geen kinderen onder de box spelen in verband met overprikkeling en grondruis.

Rust en slapen

Wij zorgen ervoor dat baby's voldoende rust krijgen. Dit is belangrijk voor hun verwerking van alle prikkels die zij op doen gedurende de dag. Het is goed om baby's na de voeding te laten slapen. Op enkele vestigingen hebben we buitenbedjes, waarin de baby's heerlijk in de gezonde buitenlucht kunnen slapen. Het eerste jaar checken we elke 10 minuten of de baby veilig slaapt. Meer over veilig slapen is te lezen in het protocol "Veilig slapen".

Spelen

Na het verschonen van de baby, leggen we de baby een poosje op de buik om te spelen. Op de grond of op schoot. Buikligging is belangrijk voor de ontwikkeling, zo leren ze zich op te richten, evenwicht te krijgen en de ogen leren samen te werken. Dit alles is belangrijk voor het leren lezen later. Het omrollen wordt gestimuleerd, waardoor baby's zelfvertrouwen krijgen. Hierna komt het kruipen wat essentieel is voor de ontwikkeling van een kind. We zetten het speelgoed zo neer dat het kinderen uitdaagt en stimuleert. We geven de baby niets in de handjes om te spelen, zij hebben een grijpreflex en kunnen het speeltje nog niet zelf loslaten. Door aanwezig te blijven en steeds te benoemen wat de baby onderzoekt, door te praten en oogcontact te houden, voelen de baby's zich veilig. Hij durft hierdoor zelfstandig bezig te zijn en de wereld te onderzoeken.

Huilen

Emoties van kinderen mogen er zijn, dit geldt niet alleen voor gevoelens van blijdschap, maar ook voor boosheid of verdriet. Wanneer een baby huilt, proberen we erachter te komen wat hij nodig heeft; zoals eten, rust, slaap, een knuffel of een schone luier. We praten tegen de baby en kijken en luisteren naar wat een baby nodig heeft. Kinderen moeten zich veilig voelen en als een baby huilt gaan we ervan uit dat er iets is. We laten een kind daarom ook niet onnodig huilen en het kind wordt getroost. Tijdens het troosten maken we oogcontact, praten tegen hem, maar zeggen hierbij niet meteen 'Huil maar niet'. Huilen is namelijk ook erg belangrijk voor een baby. Hij probeert ons op die manier iets te vertellen. Huilen is praten en belangrijk voor het ontladen van spanning en om stress stoffen kwijt te raken.

Buiten

Regelmatig gaan we met de baby's naar buiten. Bij mooi weer hebben ze daar een veilige plek in de schaduw. De buitenlucht is gezond, de baby's bouwen hierdoor weerstand op. Daarnaast worden de zintuigen gestimuleerd. Buiten zien en horen ze andere dingen dan binnen. Ze voelen de wind door hun haartjes en zien de schaduw van de takken bewegen. Ook voelt buiten anders dan binnen. Lekker liggen op het gras voelt al anders dan op een mat binnen.

4.3 Peuterplus aanbod: activiteiten voor kinderen van 2 jaar en ouder

De oudste kinderen op een verticale groep zijn soms al merkbaar toe aan een volgende stap, aan meer uitdaging. Bij De Kleine Wereld werken we ontwikkelingsgericht en organiseren we voor kinderen vanaf de leeftijd van 2 jaar uitdagende activiteiten waarbij ze zich even helemaal groot kunnen voelen. Dit gebeurt gedurende de dag op de eigen groep, maar ook op wisselende momenten in de week waarop peuters van meerdere groepen van een vestiging bij elkaar komen tijdens het open deuren beleid. Soms zullen er activiteiten worden aangeboden alleen voor de tweejarigen, soms alleen voor de aller oudsten, de driejarigen. Er zijn op enkele vestigingen ook peutergroepen en groepen voor kinderen van 3 en 4 jaar.

Er worden activiteiten georganiseerd waarbij de verschillende ontwikkelingsgebieden worden gestimuleerd. De cognitieve ontwikkeling wordt bijvoorbeeld gestimuleerd door samen met de kinderen duplotorens te bouwen van verschillende hoogtes, waarbij kinderen leren ordenen en vergelijken: welke toren is hoger, welke is lager. Ook begrippen als leeg/vol worden geleerd bij een activiteit waarbij flesjes worden gevuld met verschillende hoeveelheden water. De emotionele ontwikkeling wordt bijvoorbeeld gestimuleerd doordat kinderen leren welke emoties er bestaan door te kijken naar gezichtsuitdrukkingen op plaatjes of door naar zichzelf te kijken in een spiegel en daarover samen te praten.

Pientere peuters

Bijzonder bij De Kleine Wereld is dat we al vroeg in de ontwikkeling aandacht hebben voor kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong. Op onze kinderdagverblijven kan er gebruikt worden gemaakt van de methode Pientere peuters. De methode is een praktisch handvat waarin zowel signalering als aanbod opgenomen zijn. Met onder andere observatielijsten, spelletjes en blokken met bijbehorende bouwkaarten, kan een medewerker beoordelen of een peuter behoefte heeft aan meer uitdaging. Medewerkers kijken door deze methode anders naar alle kinderen en nog meer naar wat ze kunnen dan naar wat kinderen misschien (nog) niet kunnen. Er is een bewustwording dat er in een groep een pienter kind tussen kan zitten en de methode biedt concrete handvatten om daarmee om te gaan. Materiaal wordt zo beter benut of op een andere manier ingezet. Kinderen krijgen op deze manier niet alleen meer uitdaging, maar voelen zich ook begrepen en gezien. Ze ontwikkelen hierdoor een beter zelfbeeld en hun zelfvertrouwen zal toenemen. Meer informatie over Pientere peuters is te lezen in het document "*Pientere peuters*".

4.4 Jongens

Bij De Kleine Wereld zijn we ons bewust van de verschillen tussen jongens en meisjes. Zo hebben jongens hebben meer bewegingsonrust, verkennen graag grenzen, hebben een grote onderzoek drang en kunnen ze minder woorden tegelijk verwerken. Dit natuurlijke gedrag mag niet afgeremd worden. Onze pedagogisch medewerkers kijken anders naar dit gedrag en zullen dit gedrag niet ervaren als druk en lastig, maar als een uitdaging. Op deze manier geven we ook jongens de kans om een positieve identiteit te ontwikkelen.

Zo bieden we meer ruimte voor bewegen, zoals stoeien, rennen en klimmen en gaan we veel naar buiten. We bieden spel en andere activiteiten aan in competitievorm, jongens willen graag weten wie de beste is. Er is een aanbod van activiteiten waarbij er getild kan worden met zware materialen, zoals zakken zand, takken, maar ook de pakken melk of borden uit de keuken. Jongens houden van activiteiten waar ze sterk voor moeten zijn. Soms geven we ze een belangrijke opdracht, want ze willen zich graag verantwoordelijk voelen. We laten jongens spelen met bouw materiaal, zoals duplo en lego, maar ook met takken om een hut te maken.

Er is ruimte om te onderzoeken en te experimenteren, zo is er materiaal aanwezig dat jongens uit elkaar mogen halen, denk aan een oude zaklamp of ze mogen, onder begeleiding, zagen en timmeren met een echte zaag en hamer in het atelier. Dit kan vanaf de leeftijd rond 3 jaar en op het kinderdagverblijf zal dat 1 op 1 worden begeleid. Op de BSO kan een groepje kinderen aan de slag onder begeleiding van een pm-er. We blijven kritisch op het aantal stilzit momenten, we vragen ons bewust af of het altijd nodig is. In het document "*Jongens bij De Kleine Wereld*" kunt u nog meer lezen over jongensgedrag en hoe we hiermee omgaan op de groep.

4.5 Thematisch werken

Bij De Kleine Wereld werken wij volgens het gedachtengoed van pedagoog Malaguzzi. Malaguzzi sluit aan bij de belevingswereld van het kind en laat daar onderwerpen uit voortkomen waar gedurende een periode aan gewerkt wordt. Dit wordt ook wel het 'Onderwerpwerken' genoemd. De Kleine Wereld geeft enige sturing aan de onderwerpen waarbinnen elk kind (op zijn eigen manier en in zijn eigen tempo) kan ontdekken en leren. Dit onderwerp noemen we een thema. Binnen het thema wordt er op de vestiging de vertaalslag gemaakt naar het 'Onderwerpwerken'.

Iedere 6 tot 8 weken wordt er op de dagopvang gewerkt met een thema. Dit thema wordt herleid uit een centraal thema dat organisatiebreed gevoerd wordt;

- Kunst & Cultuur
- Mens & Maatschappij
- Muziek
- Natuur & Techniek
- Sport & Spel

De pedagoog geeft aan het begin van het kalenderjaar de jaarplanning van de centrale thema's die binnen een periode van 2 maanden gevoerd worden. Gebruikelijk is dat een thema 6 weken duurt. Daarna is er een vrije periode van twee weken die veelal wordt gebruikt ter voorbereiding op het volgende thema.

Thematisch werken op vestigingsniveau

Op vestigingsniveau wordt er invulling gegeven aan het centrale thema. Voordat de daadwerkelijke voorbereiding kan beginnen vullen medewerkers samen met de kinderen een woordweb in. Door het woordweb samen met kinderen in te vullen weet de pm-er wat er bij kinderen speelt. Aan de hand van die informatie kiezen zij een passend inhoudelijke thema, het Onderwerpdenken zoals Malaguzzi dit beschrijft. Pedagogisch medewerkers vullen hierna het document 'Thematisch werken' in. Het centrale thema zal dus op elke vestiging anders tot uiting komen. Bij het thema Muziek kan het zo zijn dat op vestiging A het thema 'Muziekinstrumenten' heet, op vestiging B 'Wereldmuziek' en op vestiging C 'Daar zit muziek in! Waar in?'

Activiteitsaanbod

Dagelijks worden binnen het thema leeftijdsgerichte activiteiten aangeboden. Door het werken met open deuren beleid is hier meer ruimte voor. Door afwisseling en variatie in het aanbod van activiteiten komen spelenderwijs alle ontwikkelgebieden aan bod;

- Cognitieve ontwikkeling
- Expressieve en beeldende ontwikkeling
- Motorische- en zintuigelijke ontwikkeling
- Sociaal-emotionele ontwikkeling
- Taal- en communicatie ontwikkeling

Het kind kan op zijn eigen niveau meedoen aan het thema. We zorgen ervoor dat een activiteit zo opgezet wordt dat kinderen van verschillende ontwikkelingsniveaus ermee kunnen werken. En vooral bieden we de kinderen de ruimte om op hun eigen manier bezig te zijn. Doordat thema's goed aansluiten bij de leefwereld kunnen kinderen allerlei nieuwe begrippen en woorden leren.

Bij thematisch werken speelt de ervaring voor een kind een belangrijke rol. Dit houdt in dat kinderen kennis maken met 'echte' materialen en naast spel daadwerkelijk gaan ontdekken. Concreet betekent dit niet alleen kijken naar een plaatje van een fiets, maar ook naar de fietsenwinkel gaan en

je eigen fiets meenemen. Hierdoor wordt ook meteen verbinding gemaakt met de omgeving van het kind.

De inrichting van de groepsruimte wordt bij de start van ieder thema aangepast aan het thema. Eenmaal met het thema aan de slag wordt dit goed zichtbaar in de groep. Malaguzzi noemt dit documenteren. Documenteren is erg belangrijk, door middel van foto's en tekst laat je zien waar de kinderen mee bezig zijn. Dit zorgt voor herkenning bij de kinderen en daarnaast kunnen zij trots aan hun ouders laten zien wat ze hebben gedaan of gemaakt. Elke vestiging geeft hier op eigen wijze invulling aan. De volgende manieren van documenteren zijn gebruikelijk.

- Foto's
Gedurende het thema worden er foto's gemaakt. De foto's worden getoond op laptop, Konnect, digitaal fotolijstje of worden afgedrukt en op een zichtbare plek opgehangen. Zo wordt het verloop van de activiteit of de interactie tussen kinderen inzichtelijk voor kind, ouder en pm-ers.
- Documentatie-lijn /- wand /- hoek
Op deze lijn wordt allerlei documentatie over het thema opgehangen. De lijn is een werklijn die elke dag groeit. Iedere dag worden er foto's, teksten, werkjes e.d. toegevoegd.
- Dagblad
Op bijzondere dagen wordt er een impressie van de dag gemaakt in woord en beeld. Wat hebben de kinderen gedaan? Dit dagblad hangt vaak op de deur van de groep. Zo weet een ouder wat zijn kind heeft gedaan en kan hierdoor beter aansluiten op de belevenissen van het kind.
- Gesprekken van kinderen
De gesprekken van kinderen over dit onderwerp worden opgeschreven op een centrale plek maar dit kan ook zijn in een persoonlijk verhaaltje op Konnect. Ook hierdoor kan de ouder aansluiten bij de belevingswereld van zijn kind. Een ouder weet immers waar het kind het over gehad heeft.

Aan de start van ieder thema verspreid de pedagoog een themabrief aan ouders. Hierin staat inhoudelijke informatie over het centrale onderwerp. Op vestigingsniveau wordt er informatie verspreid over de invulling van het thema.

4.6 Voorschoolse educatie

Onze manier van werken is erop gericht alle kinderen zoveel en zo goed mogelijk voor te bereiden op 'de basisschool'. We stimuleren kinderen op het gebied van taal en (voorbereidend) rekenen. De educatieve methode die we hiervoor gebruiken is Doe Meer met Bas, deze levert ons veel materiaal om in thema weken te gebruiken. Dit programma wordt spelenderwijs toegepast, dat wil zeggen dat voortdurend wordt ingespeeld op de situatie en de mogelijkheden van het moment.

4.7 Het open deurenbeleid

Hoewel de kinderen deel uit maken van een stamgroep wil dat natuurlijk niet zeggen dat zij de hele dag binnen die vier muren blijven. Broertjes, zusjes, vriendjes en vriendinnetjes die deel uit maken van verschillende groepen weten elkaar geregeld te vinden voor een kus en een knuffel. Daarnaast zijn er leeftijdsgebonden activiteiten, bijvoorbeeld voor de baby's, dreumesen, peuters of de kinderen van 3 jaar en ouder. Zo ontmoeten zij kinderen van andere groepen. Regelmatig gaan kinderen ook eens bij een andere groep een kijkje nemen en met de kinderen meespelen als zij dat willen. Wij noemen dit "open deurenbeleid".

De centrale gedachte hier is dat er gewerkt wordt vanuit de vestiging in plaats van uit de verschillende groepen. We werken met de bekende stamgroepen en hier vinden de vaste momenten als eten, drinken en slapen plaats. Ook het rustmoment aan het einde van de dag vindt hier in principe plaats. Maar naast deze momenten zetten de groepen de deuren binnen de vestiging open en kunnen de kinderen ook op andere groepen spelen. Binnen het open deurenbeleid staan naast rust en regelmaat, ruimte en respect centraal. Hierdoor komt de nadruk meer op de ontwikkeling, zelfstandigheid en keuzevrijheid van de kinderen. Dit zijn de pedagogische doelen die gekoppeld zijn aan ons open deurenbeleid:

- Uitbreiding van de speelruimten, de speelmaterialen en de leefwereld van het kind
- Uitbreiding van de onderlinge contacten van het kind
- Profiteren van talenten en kwaliteiten van diverse pedagogisch medewerkers
- Vertrouwdheid met gehele gebouw

Net als thuis maken kinderen gebruik van een steeds groter deel van het kinderdagverblijf, net waar ze aan toe zijn. Hierdoor kennen de kinderen meer kinderen dan alleen die van hun eigen groep en meer pedagogisch medewerkers dan die van hun stamgroep, het maakt hun wereld groter en het maakt dat zij zich binnen het hele kinderdagverblijf thuis voelen. De emotionele veiligheid wordt hierdoor gewaarborgd. Daarnaast hebben kinderen altijd de keuze om bij hun vaste pedagogisch medewerker op de groep te blijven. De andere medewerker loopt door het gebouw om de kinderen te observeren, stimuleren en mee te spelen. Voor ouders geeft het ook een veilig en vertrouwd gevoel dat meerdere pedagogisch medewerkers hun kind goed kennen.

4.8 *Buiten spelen*

De groepen gaan zoveel mogelijk naar buiten. Wij streven ernaar om iedere dag naar buiten te gaan. Buiten spelen is goed voor de motorische ontwikkeling van kinderen. Buiten kunnen kinderen rennen, klauteren, glijden, springen, of zich verstoppen. Bovendien stimuleert buiten spelen de cognitieve ontwikkeling van kinderen; ze leren tellen (hoeveel pootjes heeft de spin) en ontwikkelen kennis over het weer, materialen en planten. Ook wordt de sociale ontwikkeling gestimuleerd. Wanneer kinderen zich veilig voelen buiten en voldoende uitdaging vinden zal ook het samen spelen beter gaan en zullen er onderling minder conflicten ontstaan. Daarnaast gebruiken kinderen buiten veel meer hun zintuigen. Ze doen ervaring op met geuren, kleuren, temperatuurverschillen, geluiden, regen, wind en zon. Buiten voel je de wind in je haren, de zon op je gezicht of vang je regendruppels op in je mond. Daarnaast doen kinderen ervaring op door buiten van alles te voelen, waarbij ze bijvoorbeeld ontdekken dat zand en aarde anders aanvoelen. Als je buiten speelt mag je vies worden. Dus lekker met je handen in de modder en op zoek gaan naar beestjes. Samen wandelen is altijd een gezellig uitje en zo verkennen de kinderen de omgeving rond het kinderdagverblijf, de bolderkar gaat mee voor die kinderen die nog niet zo ver kunnen lopen. Het kan ook voorkomen dat kinderen de basisgroep verlaten wanneer ze buitenspelen in een niet aangrenzende buitenruimte, zoals een nabij gelegen schoolplein. Hierbij hanteren wij de beroepskracht – kind – ratio. Zie voor meer informatie over uitstapjes en buiten spelen het protocol *'Buitenspelen bij De Kleine Wereld'*.

4.9 *Voorlezen*

Voorlezen is niet alleen maar plezierig en rustgevend, het is ook erg belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat voorlezen aan baby's nog voordat zij kunnen praten een gunstig effect heeft op de taalontwikkeling. Het ontwikkelen van plezier in lezen is een voorwaarde om later het lezen en schrijven onder de knie te krijgen. Voorlezen stimuleert daarnaast de fantasie en sociaal emotionele vaardigheden. Op onze kinderdagverblijven besteden we dan ook veel aandacht aan voorlezen. Elke dag wordt er voorgelezen en tijdens de Kinderboekenweek in oktober geven we het voorlezen nog eens extra aandacht.

Op meerdere vestigingen werken wij samen met de bibliotheek. Op deze vestigingen is een van de pedagogisch medewerkers opgeleid als voorlees coördinator, die de contacten onderhoudt met de bibliotheek en zorg draagt voor het voorleesklimaat op de vestiging. Zo is er een basiscollectie kinderboeken aangevuld met leenboeken van de bibliotheek, een ingerichte leeshoek en voorleesactiviteiten waarbij ook ouders worden betrokken.

Voorlezen:

- Vergroot de *woordenschat*: door samen met kinderen plaatjes te bekijken en te benoemen leren ze hoe iets heet en wat het betekent.
- Draagt bij aan het *taalgevoel en taalbegrip*. Kinderen raken vertrouwd met taal. Van woorden kun je mooie zinnen maken en verhalen verzinnen.
- Prikkelde *fantasie*. Door te luisteren naar een verhaal kunnen kinderen zich een beeld vormen van dingen die ze in het echt nog nooit hebben gezien of meegemaakt
- Oefent de *luistervaardigheid en het concentratievermogen*.
- Stimuleert de *sociaal-emotionele vaardigheden*. Samen een boekje lezen over een herkenbaar onderwerp en daarover praten, zoals het krijgen van een broertje/zusje, verlies van een dierbare, kan een kind helpen bij de verwerking van indrukken en gevoelens. Ook leert het spelenderwijs zich in te leven in de leef- en ervaringswereld van een ander.
- Motiveert een kind om *zelf te leren lezen*.

5 Stimuleren van de ontwikkeling in de buitenschoolse opvang

5.1 *Het open deurenbeleid*

Nadat de (mid)dag gestart is op de basisgroep, waar de kinderen nadat ze uit school komen (of op vakantie vanuit thuis worden gebracht) verzamelen en samen wat eten en drinken, zijn zij bij de buitenschoolse opvang vervolgens vrij om zich over de verschillende groeps- en activiteitenruimte van de vestiging te bewegen. Wij noemen dat het open deurenbeleid: de deuren staan, letterlijk, open.

Binnen het open deurenbeleid ligt de nadruk op de ontwikkeling, zelfstandigheid en keuzevrijheid van de kinderen. De pedagogische doelen die hieraan gekoppeld worden zijn:

- Uitbreiding van de speelruimten, de speelmaterialen en de leefwereld van het kind
- Uitbreiding van de onderlinge contacten van het kind
- Profiteren van talenten/kwaliteiten pedagogisch medewerkers
- Vertrouwdheid met gehele gebouw

Daarnaast hebben de kinderen de keuze om bij hun vaste pedagogisch medewerker op de groep te blijven. Tevens loopt de andere vaste kracht over de groepen heen om de kinderen te observeren, stimuleren en mee te spelen. Voor ouders geeft het ook een veilig en vertrouwd gevoel dat meerdere pedagogisch medewerkers hun kind kennen.

Wij stimuleren de kinderen in de BSO om daadwerkelijk gebruik te maken van het feit dat er verschillende ruimtes beschikbaar zijn op een locatie. Op de verschillende groepen zijn verschillende activiteiten hoeken ingericht, en kan speelmateriaal verschillen. Sommige vestigingen beschikken over een atelier en/of een gymzaal. Door van verschillende ruimtes gebruik te maken verbreed een kind zijn wereld zowel fysiek als sociaal: in de verschillende ruimtes ontmoet het kind zowel andere kinderen als andere medewerkers. Uiteraard houden wij oog voor de fysieke en emotionele veiligheid van kinderen. De jongste kinderen gaan meestal onder begeleiding van een vaste beroepskracht de andere ruimtes verkennen. En alle kinderen hebben altijd de mogelijkheid om op hun eigen groep te blijven. Het is dus niet verplicht om op een middag de andere (groeps)ruimtes te bezoeken.

5.2 *Kinderparticipatie*

De Kleine Wereld luistert en houdt rekening met de wensen van de kinderen. Wij geven kinderen dan ook graag inspraak binnen de buitenschoolse opvang. Door participatie wordt het zelfvertrouwen, de communicatieve vaardigheden, zelfstandigheid, tevredenheid en de betrokkenheid van de kinderen bij de buitenschoolse opvang vergroot. De opvang van de kinderen kan verbeteren door de inbreng van de kinderen over de onderwerpen die hun direct aangaan serieus te nemen: bijvoorbeeld over de aanschaf van speelgoed, keuze voor activiteiten, thema's, omgaan met pesten, regels en corrigeren. De pedagogisch medewerkers krijgen door middel van kinderparticipatie een goed inzicht in de belevingswereld van het kind. Kinderparticipatie vindt op meerdere manieren plaats, zo kunnen 8-plussers een eigen vragenlijst welbevinden invullen en heeft elke BSO vestiging een eigen kinderraad.

Kinderraad

In de kinderraad zitten 4 -6 kinderen en 1 pedagogisch medewerker. Ze vergaderen 1 keer per 4-6 weken over onder meer nieuwe materialen en uitstapjes of workshops. Tijdens deze vergaderingen is een kind de voorzitter en een ander kind notuleert. De notulen worden geschreven of getypt door het kind. Deze functies worden gerouleerd. Meer informatie over de kinderraad is te vinden in Protocol "*Kinderparticipatie op de BSO*".

5.3 *Activiteiten*

Wij willen kinderen bij De Kleine Wereld op een natuurlijke, speelse manier stimuleren in hun ontwikkeling, en daarbij kijken we goed waar ieder kind aan toe is. We ontwikkelen en organiseren activiteiten om kinderen kennis te laten maken met nieuwe dingen of om hen te laten oefenen in nieuwe vaardigheden. Kinderen zijn erop uit zich te ontwikkelen en willen dingen 'onder de knie' krijgen.

Talentontwikkeling

Het activiteiten aanbod op de BSO is zo samengesteld dat het kinderen de mogelijkheid biedt om zijn talenten te ontwikkelen. Dit kunnen talenten zijn op het gebied van muziek, sport, creativiteit, wetenschap en techniek, drama en nog zoveel meer. De inzet van pedagogisch medewerkers met een bepaald specialisme en de samenwerking met externe partners vormt een belangrijke bijdrage voor deze talentontwikkeling van de BSO kinderen. Iedere vestiging geeft hier op een eigen manier vorm aan, daarbij rekening houdend met de interesses en behoeften van de kinderen.

Focus op sport

Sport en bewegen is niet alleen gezond, maar geeft ook enorm veel plezier voor kinderen en is goed voor hun persoonlijke en sociale ontwikkeling. Tijdens sporten leren kinderen veel verschillende vaardigheden, zoals het leren omgaan met tegenslag, doorzettingsvermogen, initiatief en verantwoordelijkheid nemen, omgaan met feedback en leren omgaan met regels en grenzen. Ook leren ze om te gaan met emoties en ontwikkelen zelfvertrouwen. Op de BSO is er dan ook ruim aandacht voor sport- en beweegactiviteiten waarbij kinderen worden gestimuleerd in hun motorische ontwikkeling, maar ook in hun sociaal emotionele ontwikkeling. De kinderen gaan dagelijks naar buiten. Op enkele locaties is een gymzaal, speelplein en/of buitenveld aanwezig waar we gebruik van kunnen maken, op andere vestigingen gaan we daarvoor naar faciliteiten in de buurt. Op elke vestiging zijn er sportmaterialen aanwezig, zoals voetballen, tennisrackets of hockeysticks.

We laten kinderen graag in contact komen met verschillende sporten, waardoor elk kind de mogelijkheid krijgt om te ontdekken waar zijn passie en talenten liggen. Bij de samenstelling van een team streven wij ernaar om op iedere BSO locatie een pedagogisch medewerker met een sportopleiding in huis te hebben. En anders is de samenwerking met sportverenigingen en scholen in de buurt een goede manier om kinderen op de BSO in aanraking te laten komen met verschillende sporten en andere beweegactiviteiten.

Activiteiten voor kinderen van 8 jaar en ouder

Kinderen vanaf 8 jaar krijgen een andere behoefte in de dagelijkse activiteiten die ze doen en in de manier waarop ze begeleid worden. Uitdaging is daarbij het basiswoord: de kinderen zijn niet meer zomaar aan het spelen, maar willen juist in hun specifieke kwaliteiten en talenten worden gestimuleerd. Ze hebben behoefte om te leren, ergens beter in te worden en hun eigen vaardigheden te vergroten. Daarom bieden wij naast de gewone vrije spelmomenten op leeftijd gerichte activiteiten aan, waarbij we voor de kinderen van 8 jaar en ouder op zoek gaan naar een manier om op speelse wijze zoveel mogelijk uitdaging te bieden. Natuurlijk blijft er de ruimte voor vrij spel, maar het is goed voor de ontwikkeling om een langere periode achter elkaar met dezelfde activiteit bezig te zijn en gericht aan een doel te werken.

Bijvoorbeeld: een cursus basketbal of hockey in de gymzaal. Het maken van een zelfportret of schilderij waar enkele weken achtereen aan gewerkt wordt, in plaats van een snelle tekening die binnen een middag af is. Het activiteitenaanbod hangt af van de samenstelling van de kinderen op een locatie, en waar zij behoefte aan hebben. Wij bieden zelf het hele jaar door activiteiten aan, en enkele keren per jaar huren wij enkele specifieke workshops in.

5.4 *Jongens op de BSO*

Naast behoefte aan individuele uitdaging, is er bij jongens ook vaak een ander soort motivatie te vinden. Zij zijn net als de meiden van hun leeftijd zichzelf aan het ontdekken, maar daar komt een zeker competitief niveau bij kijken. Ergens de beste in willen zijn, het snelst klaar zijn of natuurlijk de sterkste van de groep. Dit gaat vaak gepaard met een bijzondere energie, die aan de oppervlakte als “druk” ervaren kan worden. Maar daar gaat een enorme behoefte aan zelfontplooiing achter schuil.

De medewerkers van De Kleine Wereld hebben hier oog voor en worden daarin ook gericht getraind. Op iedere vestiging wordt gekeken naar de samenstelling van de groepen, en wordt naast de individuele behoefte van een kind ook gekeken naar het groepsproces. Jongens krijgen dan ook de ruimte om de “strijd” met elkaar aan te gaan, dit wordt op een positieve manier door de medewerkers begeleid. Dit laatste is van groot belang: in competitie is er namelijk ook een verliezer, en wij begeleiden kinderen daarmee om te leren gaan, en bij het leren kennen van hun eigen grenzen en talenten.

Juist door stil te staan bij de specifieke talenten van ieder kind, kan hun zelfvertrouwen groeien en is er tegelijkertijd ook oog en waardering voor de vaardigheden van de ander. Wij proberen jongens niet teveel te beperken in hun gedrag, maar geven kaders aan waarbinnen zij zichzelf op een positieve manier kunnen ontwikkelen in de groep.

5.5 *Tieners in de buitenschoolse opvang*

Zoals gezegd hebben kinderen van verschillende leeftijden uiteenlopende behoeftes. De kinderen van 10 jaar en ouder die bij De Kleine Wereld komen, zijn er al bijna aan toe om zelfstandig thuis te kunnen blijven. Dit mogen als ze naar de middelbare school gaan meestal ook al. Toch is hun aanwezigheid op de buitenschoolse opvang tijdens de laatste jaren van de basisschool zeer waardevol: ze hebben hier verschillende leeftijdsgenoten om zich heen maar begeven zich in een wat vrijer, huiselijker kader dan op school het geval is. Ze worden zich steeds bewuster van de verschillende werelden waar zij zich in bewegen, en op welke manier zij daar zelf mee omgaan.

Het is belangrijk om in te spelen op de behoeften van kinderen. Tieners hebben een sterke behoefte aan zelfstandigheid (en privacy), zoeken een plek om zich alleen of in een klein groepje terug te trekken. Er hebben zich duidelijke interesses ontwikkeld: de een is gek van voetbal en sport, de ander kan uren wegdromen bij het luisteren van favoriete muziek. Middels hun hobby's, manier van kleden en smaak beginnen zij zich steeds sterker te uiten als een individu, maar zij hebben juist nog wel behoefte aan vriendjes en vriendinnetjes om zich heen om deze ontdekkingstocht mee te delen.

Bij De Kleine Wereld hebben wij oog voor het proces dat kinderen doormaken, en zijn de medewerkers gespecialiseerd in het begeleiden hiervan. Wij zoeken op een locatie een plek voor de tieners, die zij zelf mogen helpen inrichten. Hun favoriete poster, een cd-speler of computer waarop muziek afgespeeld kan worden. In overeenstemming met ouders en medewerkers zoeken wij naar een zo groot mogelijke bewegingsvrijheid om zich door de locatie te kunnen begeven. Wij spreken ze aan op hun verantwoordelijkheden, vragen ze soms om te helpen bij het managen van het dagritme.

Bij het aanbieden van activiteiten vragen we gericht naar de behoeftes en interesse van de kinderen, en proberen we zoveel mogelijk uitdaging te bieden. De pedagogisch medewerkers zorgen voor een goede, vertrouwelijke band met alle kinderen. Tieners zitten vaak met vragen over het leven en de wereld om hen heen, en wij maken hen duidelijk dat zij altijd met hun vragen bij ons terecht kunnen. Tegelijk is er juist ook de ruimte om gewoon kind te zijn, en lekker met leeftijdsgenoten en jongere kinderen te spelen.

5.6 *Buiten spelen*

Als eerder gezegd, is het bieden van beweging voor de kinderen een belangrijke doelstelling van De Kleine Wereld. Wij zorgen dat wij actief verschillende bewegingsspellen aanbieden, voor kinderen van verschillende leeftijden. Hoewel wij op sommige locaties over een gymzaal beschikken, heeft het de voorkeur om dit buiten te doen. De combinatie van frisse lucht met beweging is een welkome afwisseling voor de tijd die kinderen in de schoolbanken spenderen.

Wat De Kleine Wereld betreft is het altijd goed weer om buiten te spelen. Ook regen en wind kunnen juist leuke omstandigheden zijn om met kinderen het vertrouwende speelplein of buitenruimte te verkennen. Buiten spelen is goed voor de verschillende ontwikkelingsgebieden van kinderen. Door te rennen, klauteren, glijden, springen, of zich te verstoppen ontwikkelen zij hun motoriek. Oudere kinderen leren hun lichaam kennen door in bomen te klimmen, te balanceren op een bankje en bij verschillende soorten sport hun techniek en kracht te ontwikkelen. Bovendien stimuleert buiten spelen de cognitieve ontwikkeling van kinderen; ze leren hoe de omgeving in elkaar zit, en ontwikkelen kennis over het weer, materialen en planten.

Ook wordt de sociale ontwikkeling gestimuleerd, bijvoorbeeld bij gezamenlijke balsporten en andere spellen waarbij samenwerking en communicatie van belang is. Het speelplein geeft weer een andere dynamiek en groepsamenstelling dan binnen, en door de verschillende activiteiten die er kunnen worden gedaan leren kinderen zichzelf en andere weer op een andere manier kennen. Wij zorgen er daarom voor dat wij naast het aanbieden van gerichte sport activiteiten ook de ruimte laten voor vrij spel en voor de vrijheid van kinderen om zich alleen (of in een klein groepje) over het speelplein te begeven.

Zie voor meer informatie over buiten spelen het protocol "*(Buiten)spelen bij De Kleine Wereld*".

5.7 *Uitstapjes bij de BSO*

Op woensdagmiddag en tijdens studie- en vakantiedagen hebben wij de tijd om met de kinderen op uitstapje te gaan. Bij De Kleine Wereld zorgen wij voor een gevarieerd aanbod aan activiteiten. Wij zoeken met de kinderen de natuur op door park, bos of strand te bezoeken, proeven van cultuur door naar musea of theater te gaan, we zoeken naar aanbod in de buurt waardoor het kind de omgeving van de BSO (waar meestal ook de school en thuis zijn gesitueerd) leert kennen, en we gaan ook juist verder weg om het kind in contact te brengen met een geheel andere (leef)omgeving. Vaak is de reis ergens naartoe, samen met de trein, bus of (elektrische) bakfiets al een activiteit op zich!

Zoals bij het open deurenbeleid de wereld van het kind binnen de vestiging wordt vergroot, zo vergroten wij de belevingswereld door het aanbieden van uitstapjes nog verder. Daarbij houden we naast plezier en interesses van de kinderen natuurlijk ook de veiligheid goed in de gaten. Zie voor meer informatie over veiligheid en regels voor uitstapjes het protocol "*(Buiten)spelen bij De Kleine Wereld*".

In een vakantie week bieden wij per groep minstens twee keer een uitstapje aan, naast de extra activiteiten die er in en om de locatie zelf worden aangeboden. Het vakantieprogramma wordt altijd ruim van tevoren voorbereid en aan kinderen en ouders kenbaar gemaakt. Wij betrekken kinderen bij het invullen van het programma, bijvoorbeeld in de kinderraad of door het inventariseren van wensen tijdens groepsgesprekken tijdens het eetmoment. Bij het invullen van het programma houden wij rekening met de leeftijd en verschillende talenten en ontwikkelgebieden van de kinderen, vergelijkbaar met het voorbereiden en invullen van een thema, zie hiervoor hoofdstuk 5.6.

6 Observeren en evalueren

6.1 Observaties

Drie maanden nadat het kind voor het eerst op de groep is gekomen nemen ouders en pedagogisch medewerkers even de tijd om de eerste maanden te bespreken. Is alles naar wens gegaan, voelt het kind zich prettig, zijn de ouders tevreden over de dienstverlening? Om niets te vergeten gebruiken we een standaard vragenlijst. Elk kind wordt rond zijn verjaardag door de pedagogisch medewerkers geobserveerd aan de hand van de observatiemethode “*Het Kindbeeld*”. Middels een uitgebreide observatielijst wordt hiermee de ontwikkeling en het welbevinden van het kind in kaart gebracht. Aan de hand van deze observatie vindt er rond de verjaardag een oudergesprek plaats tussen de pedagogisch medewerker en de ouder(s). Ook hanteren wij een vragenlijst voor ouders over het welbevinden van uw kind(eren) in de kinderopvang en over de tevredenheid met betrekking tot de samenwerking. Op deze manier kunnen we onze kinderopvang blijven optimaliseren en kan er goed op de behoeften van het kind worden ingespeeld. Onze werkprocessen met betrekking tot evalueren en observeren staan verder beschreven in ons beleid “*Observatie en evaluatie*”.

6.2 Signaleren en opvallend gedrag

Wanneer wij goed kijken naar kinderen en naar hun spel, dan valt ons soms op dat een kind zich anders ontwikkelt dan verwacht op cognitief, persoonlijk of sociaal emotioneel vlak. Dat hoeft echt niet zorgwekkend te zijn, maar het is voor ons wel een reden om wat vaker en meer gestructureerd naar het kind te kijken en hen goed te observeren. Regelmatig bespreken we alle kinderen in een groepsoverleg samen met de vestigingsmanager, wanneer we opvallend gedrag zien komt dat altijd aan de orde. Indien nodig overleggen wij met de ouders en vragen we advies aan onze pedagogisch deskundige of andere externe partners, zoals het Ouder- en Kindcentrum, Alert4You of GGD. Samen bespreken we een eventuele aanpak van het kind in de groep als dat nodig zou zijn en we zoeken naar andere mogelijkheden om het kind zo goed mogelijk in zijn ontwikkeling te ondersteunen. Wij gaan altijd discreet om met de kindgegevens, deze worden bewaard achter slot en grendel. Meer over inschakeling van externe deskundigen is te lezen in de bijlage Vestiging gebonden informatie. Ook hebben wij een protocol “*Kinderen met opvallend gedrag*” ontwikkeld. Hierin wordt uitgebreid beschreven hoe wij handelen bij opvallend gedrag. Ook wordt, als daar aanleiding voor is, de extra “*signaleringslijst taal-spraak*” ingezet door de medewerkers van De Kleine Wereld. Dit gaat altijd in overleg met de ouders.

6.3 Pientere peuters

Bijzonder bij De Kleine Wereld is dat we al vroeg in de ontwikkeling aandacht hebben voor kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong. Op onze kinderdagverblijven kan er gebruikt worden gemaakt van de methode Pientere peuters. De methode is een praktisch handvat waarin zowel signalering als aanbod opgenomen zijn. Met onder andere observatielijsten, spelletjes en blokken met bijbehorende bouwkaarten, kan een medewerker beoordelen of een peuter behoefte heeft aan meer uitdaging. Het inzetten van deze methode gaat altijd in overleg met de ouders. Voor meer informatie zie het document “*Pientere Peuters*”.

6.4 Meldcode

Bij De Kleine Wereld werken we met de verplichte Meldcode, een stappenplan dat in overleg met de aandachtsfunctionaris in werking treedt als er vermoedens of signalen zijn van huiselijk geweld en kindermishandeling. In het belang van het kind is er consultatie mogelijk met interne medewerkers, zoals de vestigingsmanager, de pedagoog, de aandachtsfunctionaris of een collega uit dezelfde groep. In geval van zorgen om een kind vinden wij het noodzakelijk om gegevens met andere externe betrokken professionals uit te wisselen, om zo goed mogelijk in beeld te krijgen wat er speelt en een goed plan van aanpak te kunnen maken. Extern is een consult mogelijk met de jeugdverpleegkundige of jeugdarts van het consultatiebureau of de GGD. Indien een medewerker van onze organisatie deelneemt aan het zorgadviesteam is het ook mogelijk om het kind binnen dit team te bespreken. Tevens kan gebruik worden gemaakt van samenwerking met het Centrum voor Jeugd en Gezin. Vanuit het belang van het kind (op de BSO) kan De Kleine Wereld voor consultatie ook contact opnemen met de school van het kind voor onderling advies. Het gaat daarbij om het uitwisselen van informatie die relevant is met betrekking tot de zorgen om het kind. We brengen ouders hiervan op de hoogte. Voor meer informatie zie de "Meldcode".

7 Bijlage: Vestiging gebonden informatie

7.1 *Korte beschrijving van gebouw en de omgeving*

7.2 *Stamgroepen en leeftijdsopbouw*

7.3 *Het 4 ogen- en orenprincipe*

7.4 *Openen en sluiten*

7.5 *Sociale kaart van de vestiging*

7.6 *Overige informatie*

8 Aanvullend beleid en verwijzingen

- Blz 5, 15, en 22 3.3.1.26 Belonen en corrigeren
- Blz 6 3.4.14 VIB beleid
- Blz 9 3.3.1.28 Opvang in stamgroepen
- Blz 10 3.3.1.12 Speelgoed en ontwikkelingsmateriaal
- Blz 12, 24 3.3.1.3 Veilig slapen
- Blz 14, 34 3.4.8 Kindbeeldformulier
- Blz 17, 27, 32, 33 3.3.1.20 (Buiten) spelen bij De Kleine Wereld
- Blz 16 4.4.24 Veiligheid in het pand
- Blz 17 3.3.1.2 Voedingsbeleid
- Blz 14 ,19 3.3.1.4 Zieke kinderen bij De Kleine Wereld
- Blz 21 3.3.1.18 Kinderen en de digitale wereld
- Blz 22 3.3.1.6 Protocol Seksuele ontwikkeling
- Blz 22,35 3.3.1.15 Meldcode Kindermishandeling
- Blz 25, 34 3.4.17 Pientere Peuters
- Blz 25 3.3.1.33 Jongens bij De Kleine Wereld
- Blz 30 3.3.1.19 Kinderparticipatie op de BSO
- Blz 34 3.4 Observatie en evaluatie
- Blz 34 3.4.16 Signaleringslijst taal-spraak
- Blz 34 3.3.1.8 Kinderen met opvallend gedrag